

30K-3 / 1844

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 12 СНЕЖАНЬ 1956

05
Ba 3220

— Цішэй, Славачка! Зараз тата скончыць работу і возьме цябе! Сям'я маладжонаў Тацяны і Уладзіміра Шчурко сустракае новы год новаселлем. Нядаўна яны атрымалі кватэру ў пяціпавярховым доме па вул. Грыцаўца. Тацяна Шчурко — лепшая штампоўшчыца рамна-прэсавага цэха трактарнага завода.

На першай стар. вокладкі: чэмпіёнка Беларусі па лыжах сярод дзяўчат комсамолка Рыта Ачкіна і першаразраднік Юрый Цыгін.
 Фото П. Нікіціна.

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

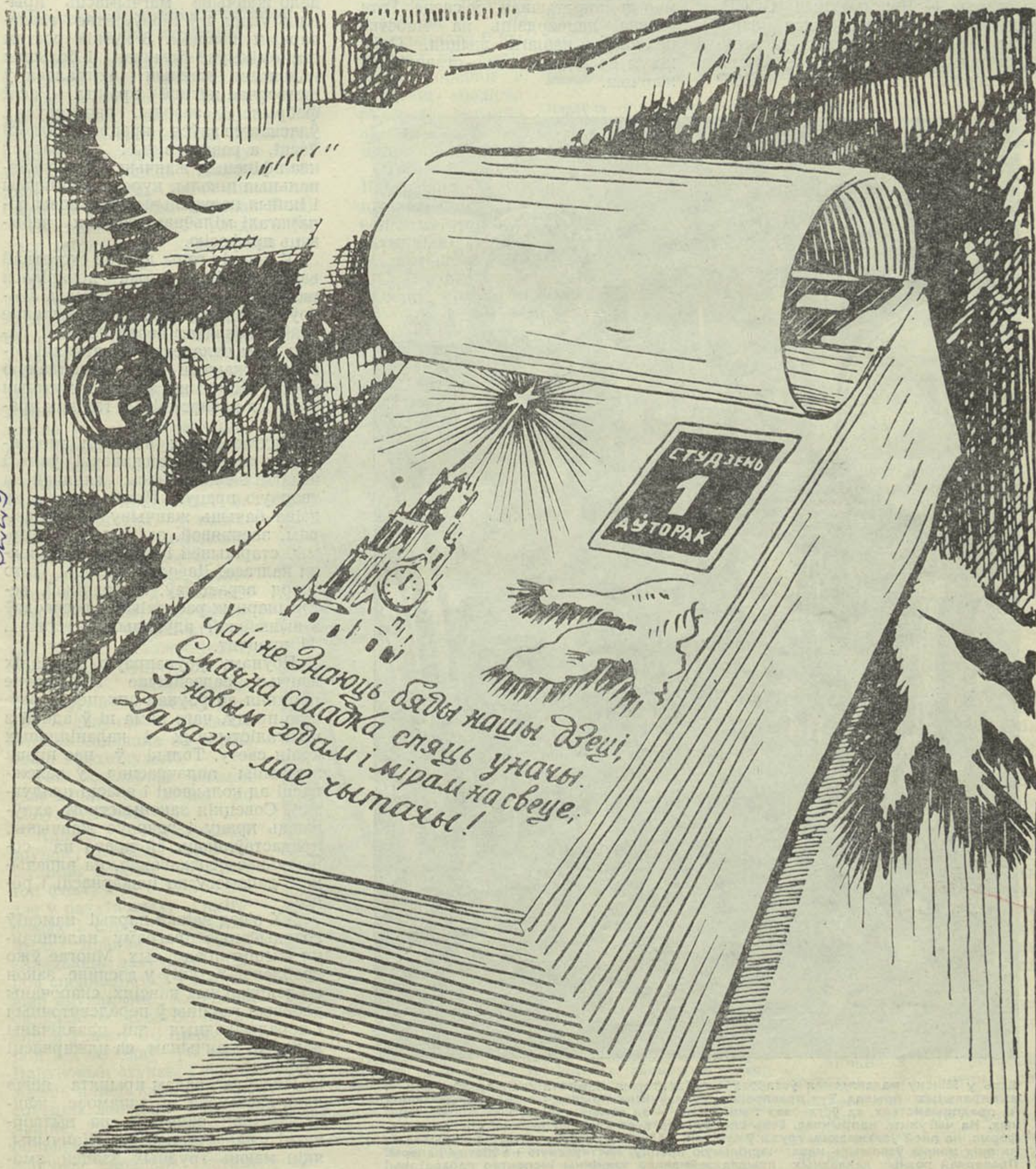
ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДААННЯ
ТРЫЦЦАЦЬ ДРУГІ

№ 12

СНЕЖАНЬ 1956

30к-3 /1844
Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

Ба 05
3229

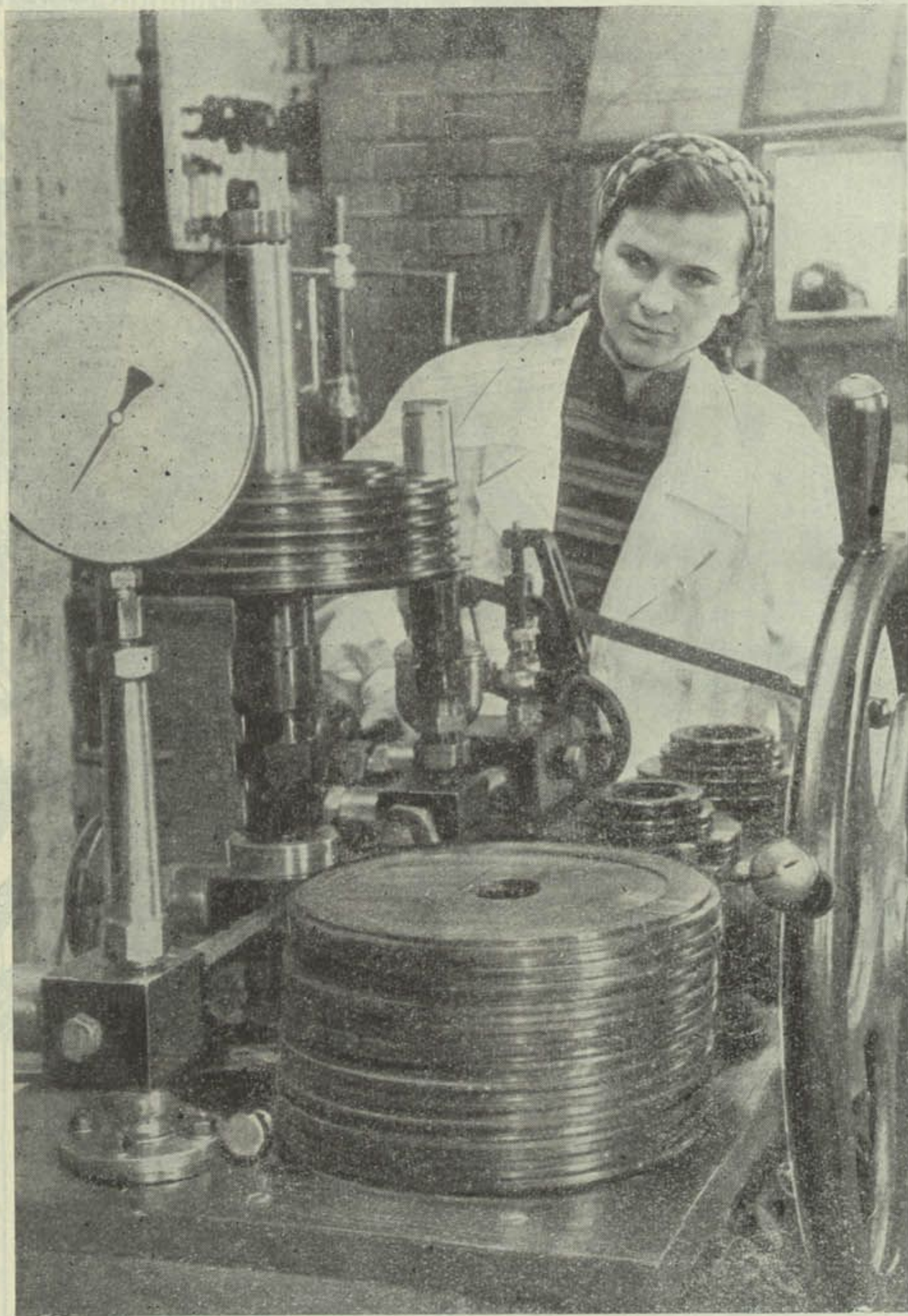
СЛАЎНАЕ ДВАЦЦАЦІГОДДЗЕ

Аляксандра УС

У ЖЫЦЦІ савецкага народа пятае снежня—знамянальны дзень. 20 год назад у гэты дзень быў прыняты гістарычны дакумент—Канстытуцыя СССР, дзе запісаны грандыёзныя заваяванні савецкага народа, дасягнутыя пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі. Канстытуцыя СССР

гарантавала права на працу, адпачынак, адукацыю, забяспечаную старасць.

Савецкая Канстытуцыя—самая дэмакратычная ў свеце. Гэта можна пацвердзіць на мностве прыкладаў нашага жыцця. Спынімся на адным з іх—становішчы жанчын.

Ёсць у Мінску малавядомая ўстанова—лабараторыя Камітэта стандартаў, мер і вымяральных прылад. Тут правяраюць дакладнасць прылад, якімі карыстаюцца на прадпрыемствах, ва ўстановах і магазінах,—ад самых вялікіх і да мікраскапічных. На чыгуны, напрыклад, ёсць спецыяльна абсталяваная дваццацітонная платформа, на якой узважваюць грузы ў сто тон, і ёсць мікравагі з аптычнай прыладай, на якіх можна ўзважыць нават чарнільную кропку, пастаўленую на лістку паперы. Праверкай розных дакладных прылад займаецца тэхнічны інспектар лабараторыі Мар'я Міхайлаўна Дабрадзеева. На здымку: М. М. Дабрадзеева ў лабараторыі.

Роўнапраўе савецкіх жанчын у эканамічнай галіне

Вялікі Кастрычнік каменя на камені не пакінуў ад тых агідных законаў, якія ставілі жанчыну ў падначаленае становішча. Савецкая краіна рабіла ўсё для таго, каб жанчына магла стаць сапраўды роўнапраўнай. Права на працу дало жанчыне магчымасць прыняць удзел і ў кіраўніцтве гаспадарчым жыццём. З хуткім ростам эканомікі ўсё большая і большая колькасць жанчын уцягвалася ў вытворчае жыццё краіны. Раслі фабрыкі і заводы, пашыраўся і ўдасканальваўся працэс вытворчасці, а разам з тым узнімалася кваліфікацыя жанчын. Прафесійнальныя школы, курсы, тэхнікумы і іншыя навучальныя ўстановы дапамагалі мільёнам жанчын набываць прафесію.

У цяжкія гады другой сусветнай вайны асабліва ярка праявілася вялікая роля нашай жанчыны. Любоў да Радзімы, усведамленне свайго абавязку перад краінай, перад усім чалавецтвам натхнялі савецкіх жанчын на самаадданую працу. Жанчыны замянілі мужчын у самых рознастайных галінах працы.

Калгасны лад, высокая механізацыя сельскай гаспадаркі ўзнялі шматмільённыя масы сялян на творчую працу. Цяпер зусім не дзіва бачыць жанчыну брыгадзірам, звеннявой, загадчыцай фермы, старшынёй і членам праўлення калгаса. Даволі сказаць, што сярод аграномаў, зоатэхнікаў, ветэрынарных работнікаў і лесаводаў з вышэйшай адукацыяй—жанчын 41 працэнт.

Поўнаму роўнапраўю савецкіх жанчын садзейнічае вырашэнне пытання аб роўнай аплаце за роўную працу, чаго няма ні ў адной з капіталістычных і каланіяльных краін свету. Толькі ў нас праца жанчыны аплачваецца ў залежнасці ад колькасці і якасці прадукцыі. Савецкія законы строга ахоўваюць працу і здароўе жанчыны, прадастаўляюць ёй права на сацыяльнае страхаванне, на адпачынак, дапамогу па цяжарнасці і родах.

XX з'езд нашай партыі намеціў грандыёзную праграму палепшання жыцця працоўных. Многае ўжо зроблена. Уступіў у дзеянне закон аб дзяржаўных пенсіях, скарачаны рабочыя гадзіны ў перадсвяточныя і перадвыхадныя дні, павялічаны водпускі жанчынам па цяжарнасці і родах.

Нядаўна ўрадам прынята яшчэ адна пастанова аб дапамозе жанчынам-маці, занятым на вытворчасці і ва ўстановах. Жанчыны, якія маюць грудных дзяцей, змогуць атрымаць на свой кошт да-

датковы адпачынак. За жанчынай у такім выпадку будзе захоўвацца вытворчы стаж, калі яна на працягу года не здолее працаваць на вытворчасці. У краіне будзе створана 18 санаторыяў і дамоў адпачынку для цяжарных жанчын і жанчын з дзецьмі. Пашырыцца сетка дзіцячых ясляў і садоў.

Роўнапраўе савецкіх жанчын у галіне адукацыі

Цяжкую спадчыну пакінула дэвалюцыйная Расія маладой Савецкай рэспубліцы. Народ — стваральнік усіх каштоўнасцей — быў пазбаўлены магчымасці імі карыстацца. Паводле перапісу 1897 года, пісьменнасць жанчын складала 12,4 прац. Яшчэ ніжэй яна была на ўскраінах царскай Расіі.

За гады савецкай улады адбылася сапраўдная культурная рэвалюцыя.

Савецкая Канстытуцыя гарантуе ўсім грамадзянам, незалежна ад полу, права на адукацыю. Яно забяспечваецца ўсеагульнай абавязковай сямігадовай адукацыяй, шырокім развіццём сярэдняй адукацыі, бясплатнасцю ўсіх відаў навучання, выплатай стыпендыя студэнтам, арганізацыяй бясплатнага вытворчага навучання працоўных на прадпрыемствах, у калгасах, саўгасах, машына-трактарных станцыях.

Можна сказаць, што ўвесь наш народ ахоплены рознымі відамі навучання. Мільён 867 тысяч студэнтаў (разам з завочнікамі) запаўняюць аўдыторыі вышэйшых навучальных устаноў. 35 мільёнаў дзяцей, дзяўчат і юнакоў штодня садзяцца за парты школ і тэхнікумаў.

Такі велізарны размах навучання не можа не здзіўляць свет.

Адным з паказчыкаў поўнай роўнасці жанчын у галіне асветы служыць той факт, што ў 1956 годзе ў пачатковых, сямігадовых і сярэдніх школах 49,6 працэнта вучняў складаюць дзяўчынкі. Сярод спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй жанчыны складаюць зараз 53 прац., сярод урачоў 76 прац., сярод настаўнікаў 70 прац. Навуковыя ступені і званні маюць цяпер каля 10 тыс. савецкіх жанчын. І гэта ў краіне, дзе 39 год назад большасць занятых працай жанчын складалі хатнія работніцы і батрачкі.

Савецкія жанчыны — актыўныя ўдзельніцы кіраўніцтва дзяржавай

У царскай Расіі жанчыны не мелі ніякіх палітычных правоў. Жанчына не ўдзельнічала ў выбарах і не магла быць абранай ні ў органы мясцовага самакіравання, ні тым больш у Дзяржаўную думу.

Толькі Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя прынесла ім поўныя палітычныя і ўсе іншыя правы. У артыкуле 137 Канстытуцыі СССР запісана: «Жанчыны карыстаюцца правам выбіраць і быць

Нядаўна ў Бабруйскім санаторыі імя В. І. Леніна адпачывалі пенсіянеркі — пашыўшыца Мінскага опернага тэатра Ганна Міхайлаўна Дабратворская, якая прапрацавала 35 год, Ганна Нікалаеўна Шпялеўская і Праскоўя Пятроўна Чаканава, якая прапрацавала на вытворчасці 40 год.

Фото П. Нікіціна.

абранымі нароўні з мужчынамі».

Жанчыны не толькі выбіраюць, але і выбіраюцца ва ўсе органы дзяржаўнай улады. У Вярхоўны Совет СССР на апошніх выбарах абрана 348 жанчын, у Вярхоўны Совет БССР — 129 жанчын.

Жанчыны прымаюць удзел у рабоце органаў правасуддзя. Каля паловы народных суддзяў — жанчыны, 234 000 жанчын — народныя засядацелі.

Вялікую работу вядуць нашы жанчыны ў шматлікіх кааператывных, спартыўных і профсаюзных арганізацыях.

Законы царскай Расіі цынічна замацоўвалі бяспраўнае становішча працоўнай жанчыны, усімі мерамі прыніжаючы яе чалавечую годнасць. Савецкая ўлада ўжо ў снежні 1917 года выдала падпісаныя В. І. Леніным дэкрэты аб шлюбе і разводзе, якія ўхілялі ўсе нормы заняволення жанчыны ў сям'і.

Плэнная праца савецкіх жанчын ва ўсіх галінах нашага рознастайнага жыцця заслугоўвае ўсебаковага прызнання і павагі. Вялікі рускі пісьменнік Чэрнышэўскі ў рамане «Што рабіць?» пісаў: «Якім верным, моцным, пранікнёным розумам адорана жанчына ад прыроды!.. Гісторыя чалавецтва пайшла-б... хутчэй, калі-б гэты розум не адваргаўся і забіваўся, а дзейнічаў».

Можна з упэўненасцю сказаць, што гісторыя савецкага народа пайшла хутчэй ад таго, што ва ўсёй стваральнай працы актыўны ўдзел прымаюць жанчыны.

Каля ста чалавек займаецца ў нядаўна адкрытай у Гродна вярчэнай музычнай школе. Рабочыя, служачыя, навучэнцы агульнаадукацыйных навучальных устаноў без адрыву ад вытворчасці і вучобы атрымліваюць адукацыю на класу фартэпіяно, скрыпкі, баяна і іншых музычных інструментаў. Пры школе функцыянуе завочнае аддзяленне. На здымку: вучаніца першага курса па класу раяля Т. І. Расінскай (работніца цукернага-кандытарскай фабрыкі) пад кіраўніцтвам выкладчыцы М. С. Серыкавай развучвае пальцоўку.

Фото А. Перахода (Фотахроніка БелТА).

На нашым НОВАГА ГОДА

На сямігадзінны графік

У КРАСАВІКУ ў нашым цэху нарадзілася новае каштоўнае пачынанне: калектывы двух змен — майстра Ярошчанкі і мая — пачалі барацьбу за выкананне зменных заданняў за сем рабочых гадзін. Дзеля гэтага павялічылі колькасць абаротаў машын, некаторыя аперацыі перадалі менш загрузжаным работніцам, замянілі частку абсталявання.

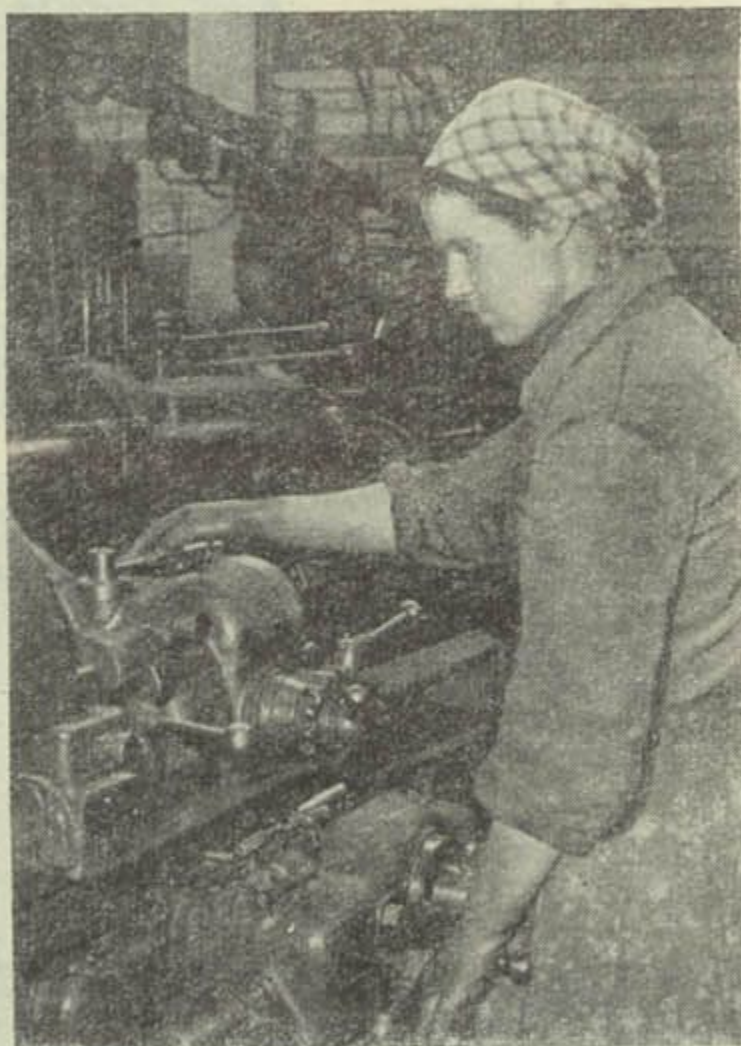
А галоўнае — у работніц з'явілася вялікае жаданне дапамагчы партыі і ўраду ажыццявіць паступовы пераход на 7-гадзінны рабочы дзень, забяспечыць ужо зараз высокую прадукцыйнасць працы.

У першы-ж дзень брыгада Ярошчанкі дала за змену звыш плана столькі швейнай прадукцыі, на вытворчасць якой раней трацілася дзве гадзіны.

Наша вячэрняя змена паўтарыла вопыт майстра Ярошчанкі. Мы таксама значна перавыканалі заданне. Праз некаторы час на сямігадзінны графік пераклучыўся і ўвесь цэх.

Асноўным у рабоце нашага цэха

з'яўляецца зараз рытмічнасць. Каб змена за кожную гадзіну магла здаць 10 паліто, ад майстра патрабавецца вялікая

Комсомолка Зінаіда Сталікава, былая выхаванка Дубровенскага раённага дзіцячага дома і рамеснага вучылішча № 2 г. Мінска, цяпер токар участка № 8 маторнага цэха Мінскага трактарнага завода. Яна выконвае па 1,5—2 вытворчыя нормы за змену. На здымку: Зінаіда Сталікава за работай.

Фото Г. Анатольева.

аператыўнасць, ён павінен усё прадугледзець і своєчасова прыйсці на дапамогу адстаючай работніцы.

Апрача тэхналагічных, прыйшлося правесці і сякія-такія арганізацыйныя «рэформы». Раней нам увесь прыклад (гузікі, шоўк і інш.) выдавалі ў час работы, а цяпер майстры атрымліваюць усё да пачатку змены.

Вялікае значэнне маюць тэхнічныя веда. Мы дабіліся таго, што кожная работніца ведае не толькі сваю, але і сумежную аперацыю, і можа своєчасова дапамагчы. Раней, бывала, няправільна або дрэнна выкананая дэталёў здавалася пераробшчыцы. А зараз работніца, заўважыўшы, што да яе паступіла дрэнна пашытая дэталёў, вяртае яе няўважлівай швачцы. Такі ўзаемакантроль важны і таму, што ў брыгадзе 15 падлеткаў, у якіх скарачаны рабочы дзень. Калі яны ідуць дадому, іх работу выконваюць сталыя швачкі. Дзіна Клімовіч, напрыклад, асвоіла ўжо пятнаццаць аперацый. Многія могуць выконваць па 10—12 аперацый.

Наш зменны план — 68 паліто, а мы перавыконваем яго за сем гадзін і за поўную змену здаем па 80 паліто. Змена штомесяц дае звыш плана больш 200 паліто. За поўгода работы па сямігадзіннаму графіку наш цэх выканаў праграму сямі з паловай месяцаў.

1956 год быў для нас годам творчых пошукаў, вялікіх здзяйсненняў.

У новым, 1957 годзе наш цэх абавязваецца звесці брак да нуля, каб нашы пакупнікі былі задаволены паліто і касцюмамі, пашытымі віцебскай фабрыкай «Сцяг індустрыялізацыі».

Геня ТРАФІМАВА,

майстар маладзёжнай змены
сёмага цэха.

Высокародная праца

БЫЛО гэта чатыры гады назад. У жніўні 1952 года я скончыла Мінскі юрыдычны інстытут і пачала працаваць следчым. Колькі хваляванняў, трывогі, няясных пытанняў: «Ці здолею справіцца з такой адказнай работай?».

Памятаю свае першыя няпэўныя крокі, калі пасля нязначнай практыкі пачала вырашаць лёс людзей. Чатыры гады давялося расследаваць розныя справы аб хуліганах, аб раскрадальніках дзяржаўнай маёмасці, аб зладзехах, якія прысвойваюць асабістую маёмасць савецкіх грамадзян. І якой-бы ні была справа, перш за ўсё імкнулася высветліць, што штурхнула чалавека на злачынства.

Вясной гэтага года было такое здарэнне. Трэцяга красавіка а трэцяй гадзіне ночы ў кватэру Арэф'ева, калі ўся сям'я

Зінаіда Атаманова вядзе следства.

спала, сарваўшы дзверы з кручкоў, уварваўся грамадзянін Леанід Асмалоўскі і з паляўнічага ружжа параніў самога Арэф'ева і забіў яго дачку Шуру. З самага пачатку следства злачынца быў выяўлены. Двое суседзяў бачылі, як з кватэры Арэф'евых з паляўнічым ружжом уцякаў Асмалоўскі. Але важна было высветліць матывы цяжкага злачынства, каб правільна адказаць на пытанне: «Што прымусіла Асмалоўскага забіць сваю былую жонку і зрабіць замах на цесця — помста, рэўнасць ці іншы матыв?».

Ішлі дні... Перада мной прайшло нямала савецкіх людзей. І кожны сведчыў аб высокім маральным абліччы Шуры Арэф'евай і ўсёй яе сям'і. Забойца-ж не прызнаваўся, што наўмысна забіў Шуру і хацеў забіць яе бацьку. Ён імкнуўся звесці злачынства да жарту. Расказваў, што калі падшоў да Шуры, каб проста напалохаць сям'ю, яна схавала рукамі ружжо, у выніку чаго адбыўся выпадковы стрэл. Аднак расследаванне паказала, што Асмалоўскім кіравала пачуццё помсты да Шуры, якая не жадала працягваць з ім сямейнае жыццё, да яе бацькі, які падтрымаў у гэтым пытанні дачку. Асмалоўскага чакала суровая расплата. Савецкае правасуддзе, уся грамадскасць Мінска сурова асудзілі забойцу. Ён быў расстраляны.

Дарагія сябры! Вы можаце спытаць: ці знаходжу я маральнае задавальненне ў сваёй рабоце? Так, знаходжу. Калі бачыш, што злачынца не ўцёк ад савецкага правасуддзя, што няпоўналетні, стаўшы на няправільны шлях, можа ў далейшым стаць карысным членам грамадства, калі да яго прыняць захады выхаваўчага характару, што зроблены правільны вывад аб невінаватасці чалавека, — адчуваеш велізарнае задавальненне.

Прыемна ўсведамляць, што ты ўкладаеш і свой скромны ўклад у агульную справу народа — справу пабудовы камуністычнага грамадства. І зараз, калі ўвесь савецкі народ імкнецца сустрэць Новы год новымі працоўнымі поспехамі, мне вельмі хочацца пажадаць, каб усе савецкія грамадзяне — тварцы новага жыцця — былі такімі сумленнымі і культурнымі, скромнымі ў быту і на вытворчасці, як да гэтага заклікае нас Комуністычная партыя.

З. АТАМАНАВА,

следчая пракуратуры Сталінскага раёна г. Мінска.

ПАДВОДЗЯЧЫ ВЫНІКІ

НАПЯРЭДАДНІ Новага года кожны з нас азіраецца на пройдзены шлях і як-бы праглядае, падагульняе ўсё зробленае.

Выгадазаць і выхаваць Чалавека з вялікай літары — задача пачэсная і разам з тым даволі цяжкая. Тэатр юнага глядача з'яўляецца бліжэйшым памочнікам сям'і і школы ў справе выхавання нашай моладзі. Словы на дзяцей уздзейнічаюць менш, чым наглядны прыклад. І ў гэтым сіла тэатра.

Паказаныя на сцэне героі надоўга застаюцца ў памяці дзяцей, становяцца для іх узорам, вартым пераймання. І не толькі для дзяцей малодшага ўзросту.

На сцэне тэатра вырашаюцца пытанні маральна-этычнага парадку, кахання і дружбы сярод нашай моладзі. Трэба сказаць, што глядачы комсамольскага ўзросту таксама гарача рэагуюць на падзеі.

І сапраўды, хто з юнакоў можа застацца абыякавым, сутыкнуўшыся ўжо на сцэне з любімым усёй нашай моладдзю вобразам Паўкі Карчагіна — нязломнага змагара за справу вызвалення працоўнага чалавека, жыццё якога было і будзе прыкладам для многіх пакаленняў савецкай моладзі?

Тэатр юнага глядача выходзіць эстэтычныя густы моладзі, знаёміць з творами нашай і замежнай класікі. У гэтай рабоце мы цесна звязаны са школай і даволі часта наладжваем сустрэчы акцёраў з вучнямі. Вучні разбіраюць нашы спектаклі, акцёры, са свайго боку, цікавяцца вучобай, поспехамі школьнікаў.

У нас завязалася цесная дружба са Смалявіцкім дзіцячым домам. Дзеці былі на рэспубліканскім злёце піонераў,

На рэпетыцыі п'есы «Не ўсё кату масленіца» ў Мінскім тэатры юнага глядача. Злева направа: рэжысёр тэатра Любоў Іванаўна Мазалеўская, артысты Рыма Малінчанка і Канстанцін Верамейчык.

Фото П. Нікіціна.

глядзелі нашы спектаклі. Пасля адбылася сустрэча і гутарка дзетдомаўцаў з акцёрамі. Завязалася перапіска. Акцёры наведваюць сваіх маленькіх сяброў у Смалявічах. Дзетдомаўцы абавязаліся вучыцца толькі добра і выдатна. Нядаўна тэатр на сваім аўтобусе прывёз выдатнікаў вучобы на наш новы спектакль. Гэта была прэмія лепшым вучням, якія выканалі сваё абавязальства. Наша дружба працягваецца.

Тэатр наш пачаў працаваць 8 красавіка 1956 г., а ўжо мае шмат сяброў. Мы яшчэ вельмі мала зрабілі. І ў новым годзе перад намі стаяць вялікія і адказныя задачы. Нас чакае цікавая работа над новымі спектаклямі. Нас чакаюць новыя сустрэчы з нашымі цікавымі, дапытлівымі глядачамі.

Да новых сустрэч у новым годзе!

Л. МАЗАЛЕУСКАЯ,

рэжысёр тэатра юнага глядача.

За шчасце і мір

У МЯНЕ цяпер так пераплялося жыццё асабістае са школьным, што не ведаю, дзе пачынаецца маё і дзе школьнае. Бо, як-ні-як, а ў школе я прапрацавала ўжо дваццаць год!

Я ўкладваю хімію. З кожным выпускам вучняў адрываю частачку самой сябе.

Я вельмі строгая да сябе і да сваіх вучняў. Ніколі не дарую вучню, калі ён не вывучыў урок; разам з ім застаюся пасля заняткаў і дабіваюся, каб ён ведаў урок. Але нявыкананае заданне — надзвычайная падзея, якая рэдка паўтараецца. Усе вучні ведаюць мой прадмет па-сапраўднаму, і не было выпадку, каб пры паступленні ў вышэйшую навучальную ўстанову хто-небудзь з іх атрымаў ацэнку ніжэй той, якую школа паставіла ў атэстат сталасці.

Школа, дзе я працую дырэктарам, невялікая: крыху больш 300 вучняў і 19 настаўнікаў. Мне вядома не толькі прозвішча і імя кожнага вучня, але і асаблі-

васці характару. Я ведаю, як з кім размаўляць у «цяжкія» хвіліны, без якіх не абыйсціся. Дзеці здольныя. Займаюцца

А. Дзямідчык.

нядрэнна. Калектыў настаўнікаў працаздольны, дружны.

У мяне тры дачок (муж памёр у 1949 годзе). Старэйшая, Інэса, — студэнтка-хімік 4 курса Маскоўскага ўніверсітэта. Наташа і Воля яшчэ маленькія. Воля вучыцца ў першым, Наташа — у трэцім класе. Абедзве выдатніцы. Да працы прывучаны. Умеюць мыць, вышываць. Мне шмат дапамагаюць па гаспадарцы.

Мары на будучае — больш карысці прынесці сваёй цудоўнай Радзіме. Калі буду мець больш вольнага часу, напісаць і часткова апрацаваць заметкі аб разведчыках і сваіх разведках. У мяне іх было шмат, і ўсе цяжкія.

Няхай новы год прынясе для ўсіх, хто любіць працу, шчаслівае і мірнае жыццё.

А. ДЗЯМІДЧЫК,

дырэктар школы, былая партызанка. Нароўля.

На накрозе
НОВАГА ГОДА

А. Сакун.

ДАБ'ЕМСЯ СВАЙГО

МІНУЛЫ год быў для мяне знамянальным: я атрымала першыя рэспублікі — надала па 5096 кг малака.

У чым-жа сакрэт такога поспеху?

Галоўнае — карміць карову ўволю. І не проста сунуць ёй у станок сілас або падкормку, але і з ласкай да яе падысці.

Скажу адкрыта: мая маці не ходзіць столькі каля нашай асабістай каровы, колькі я каля калгасных. Таму і вынік розны: у мяне «Гума» дае па 27 літраў у дзень, а маці такія надоі і не сніліся.

Наш калгас не мае натуральнай сенажаці, таму пытанне аб кармах у нас — першачарговае. Да 15 мая мы даем каровам кукурузу. Потым пачынаем скормліваць азімюю цімафееўку, затым віка-аўсяную сумесь, лубін, а там падрастае і новая кукуруза. Увесь час каровы маюць увольну зялёнага корму. Канцэнтрату летам не даем.

Я даглядаю пяць кароў і ўзначальваю ферму. Усяго ў нас 50 кароў. Даяркі — маладыя дзяўчаты, комсамолкі, як і я. За кармамі сочым пільна: сёлета самі заклалі 250 тон сіласу, кожная клапоціцца аб корме — бярам у брыгадзе каня і едзем касіць траву. У нас і прыказка склалася: «Хочаш малака — касі траву сама».

Вялікая справа выходзіць цялят. Мы вырашылі палепшыць нашу звычайную карову. Раней, бывала, адбяралі у маці цяля і пасаджалі на «дыету» — даюць па 6 літраў малака ў дзень. З чаго-ж цяляці развівацца?

Мы адымаем цяля ад маткі і даем яму столькі малака, колькі яно вып'е: літраў па 10—11 у дзень. За дваццаць дзён цяляці не пазнаць: да 75 кг важыць. І цёплі сталі не горш пародзістых.

Раней, бывала, чуя па радыё, што даярка надала 3000 літраў малака ад каровы, і думаю: «Вось-бы зірнуць на такую карову!» А зараз да нас прыязджаюць, на нашых кароў любуюцца: каровы проста перарадзіліся — развіліся, раздаліся, увайшлі ў цела, вымя вялікае. Усе дзівацца, што карова важыць 750 кг. А мне радасна.

Сёлета ўсе 50 кароў нашай фермы далі ў сярэднім па 2279 кг малака. У

будучым годзе хачу дабіцца яшчэ лепшых паказчыкаў: прашу праўленне дачынаць нашу ферму да 80 кароў.

Мы, даяркі, даем слова — надалі ад 80 кароў у сярэднім па 3000 кг малака ад кожнай.

І гэта не пустая мара. Мы даб'ёмся свайго!

Аляксандра САКУН,
даярка калгаса
«Перамога»
Бабруйскага раёна.

На мяжозе НОВАГА ГОДА

ПРАЦУ ТРЭБА ЛЮБІЦЬ

ЖЫВУ я ў калгасе з 1929 года. Было мне і добра і дрэнна ў залежнасці ад таго, як хто ўмеў кіраваць, як сама старалася. Я пераканалася, што кожную работу трэба любіць, сумленна выконваць. У мінулым годзе на маю сям'ю прыйшлося дванаццаць тысяч рублёў грашыма ды чатыры тоны збожжа.

Гэты год прынёс мне шмат радасці: кожнаму члену сям'і мы набылі добрае адзенне, купілі два ложка, шафу, вела-сіпед, а дачцэ — звеннявой па ільну — ручны гадзіннік. Нашы калгаснікі сёлета атрымалі толькі авансам па тры рублі грашыма і па 2 кг збожжа.

На свінаферме я працую вось ужо шэсць год. Работа вельмі трывожная і клапатлівая, але люблю яе. Заўсёды стараюся сумленна і акуратна працаваць. Асабліва сачу за кармленнем. Сёлета ад сваёй групы свінаматак я атрымала па 21 парасяці на кожную. За гэта праўленне выдала мне дзевяць парасят двухмесячна-

га ўзросту і аднаго парсюка вагой у 97 кілограмаў.

Дарагія таварышы! Жыву я весела і радасна. Хочацца яшчэ лепш працаваць для любімай дзяржавы.

Наш калгас атрымаў сёлета збожжа па 15 ц з гектара, бульбы па 600—800 пудоў, ільносемея па 5 ц і валакна па 5 ц.

Уся наша жывёла забяспечана кармамі. Маём для яе добрыя памяшканні: аборы, стайні, аўчарнік, свінарнік. Пабудавалі дзве тыпавыя сушыльнікі, гараж для аўтамашын.

У нас свая лесасілка і млын, радыё, электрычнасць.

Праўленне мяркуе выдаць калгаснікам на працадзень па 10 рублёў грашыма і па 3 кілограмы збожжа.

Чаго я жадаю ў новым годзе? Перш за ўсё — міру ва ўсім свеце, шчасця і радасці ўсяму працоўнаму люду.

М. ВАШНЕЎСКАЯ.

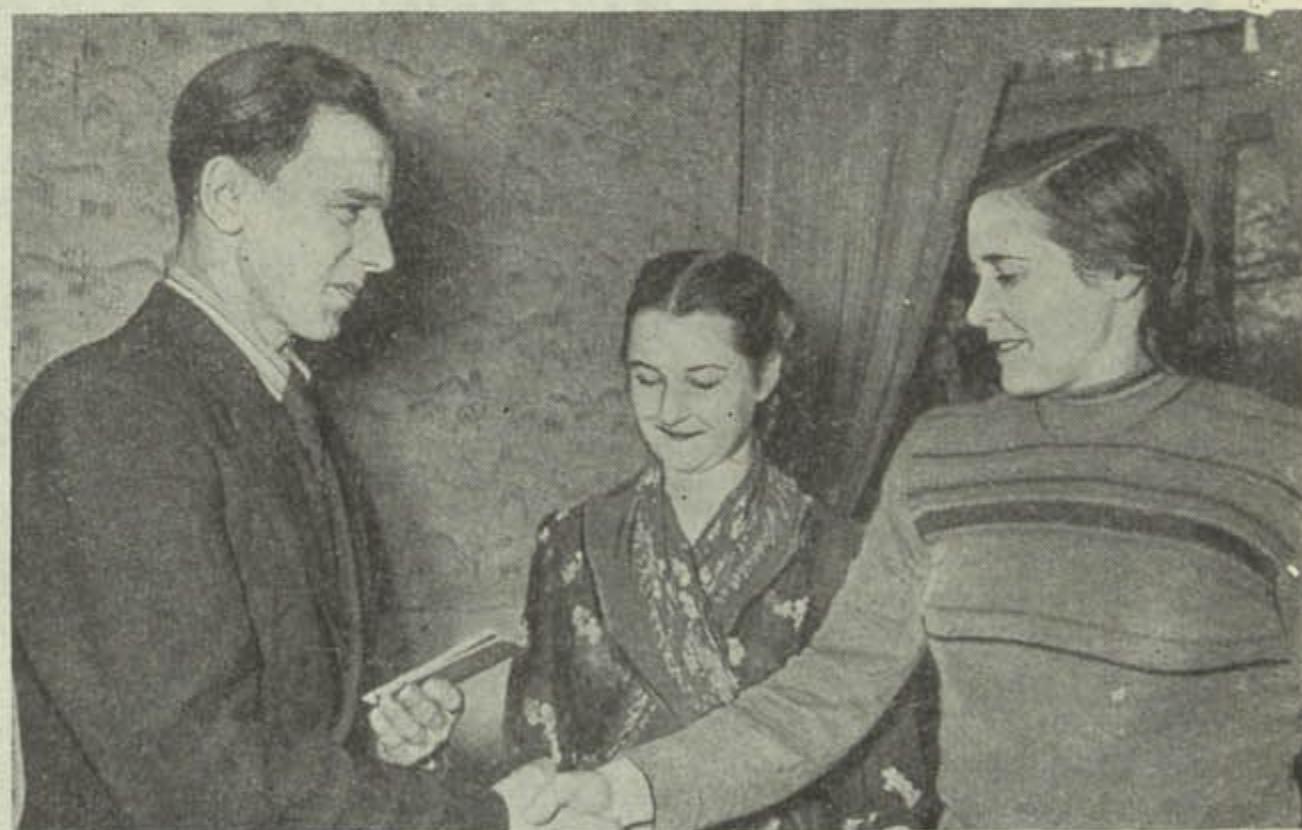
Калгас імя Дзімітравы.
Суражскі раён.

Жывёлаводы сельгасарцелі «Совецкая Беларусь» Мастоўскага раёна Гродзенскай вобласці дабіліся высокіх надояў малака. За 11 месяцаў гаспадарчага года яны атрымалі ў сярэднім ад кожнай з 170 фуражных кароў па 2265 літраў малака, што складае 113,1 цэнтнера на 100 га зямельных угоддзяў. Найбольш высокія надоі атрымалі даяркі — Ганна Арцём'еўна Краўцэвіч, якая надала па 2410 літраў ад кожнай з замацаваных за ёй кароў, і Ганна Грыгор'еўна Найдзюк, якая надала па 2365 літраў. На здымку: Г. А. Краўцэвіч і Г. Г. Найдзюк здаюць малако ўчотчыку І. І. Найдзюку.

Фото
А. Перахода
(Фотахроніка
БелТА).

НА ШЧАСЦЕ МАЛАДЫМ

У Брэсце, у клубе чыгуначнікаў, нядаўна было адсвяткавана вясёлае комсамольскае вяселле. Святкавалі яго ўсе комсамольцы — сябры Галіны Колас і Яўгенія Кандрацюка, Ані Семянюк і Аляксея Шуміліна.

Загадчыца гарадскога загса С. К. Князцяпіна віншуе і жадае шчасця маладжонам — слесару Аляксею Шуміліну і табельшчыцы Ані Семянюк (здымак справа ўверсе).

— Мне падабаецца гэты набор... Памойму, нядрэжны падарунак маладым. Праўда? — работнікі спальных вагонаў Е. Кулакова (справа) і Н. Грабенкіна рыхтуюць падарункі маладжонам (здымак справа).

За гадзіну да вяселля... Як і заўсёды, каля маладой павінна быць лепшая сяброўка (маладая — Галіна Колас). (Здымак уверсе злева).

За вясельным сталом Галіна Колас і Яўгені Кандрацюк. Хутка будзе — «горка» (здымак у авале).

— Прыміце, маладыя, нашы сяброўскія дары. (Здымак злева ўнізе).

Якое вяселле абыйдзецца без танцаў? А калі іх два — танцы да раніцы (здымак справа ўнізе).

Фото В. Германа.

Мінск Старшыні Горсовета В. І. Шарапаву

ПАВАЖАНЫ ТАВАРЫШ ШАРАПАЎ!

НЯХАЙ не здзівіць Вас гэтае пісьмо. Мы рашылі напісаць яго, ведаючы, што гарадскі Совет дэпутатаў працоўных хутка зоймецца падвядзеннем вынікаў 1956 года, які заканчваецца. Мы ведаем, што вынікі гэтыя па многіх пытаннях будуць вельмі радасныя, і гэта нас, як і ўсіх мінчан, не можа не радаваць.

Працаўнікі горада Мінска, як і ўвесь савецкі народ, добра папрацавалі ў гэтым годзе і пад кіраўніцтвам нашай роднай Комуністычнай партыі дабіліся значных поспехаў.

Разам з Вамі мы рады таму, што прамысловасць горада паспяхова выконвае план, што ў строй увайшлі многія цудоўныя жылыя дамы, што значна больш стала ў нашых магазінах добрых тавараў — і прамысловых і харчовых.

Разам з Вамі на парозе новага года мы гарача вітаем усіх працаўнікоў горада Мінска і гаворым ім: дзякуй, дарагія таварышы, за добрую работу!

Але ў гэтым пісьме, тав. Шарапаў, мы хочам пагаварыць аб іншым. Аб тым, што хвалюе многіх працоўных жанчын (і не толькі жанчын) горада, аб тым, што набалела.

У рэдакцыю да нас за гэты год паступіла нямала пісем ад мінскіх работніц з адзінай просьбай дапамагчы ўладзіць іх дзяцей у дзіцячы сад або ў дзіцячыя яслі. Жанчыны не толькі пісалі, яны прыходзілі з дзецьмі на руках і расказвалі аб сваіх пакутах у сувязі з уладжваннем дзяцей. З кожным такім пісьмом і просьбай мы звярталіся ў гарадскі аддзел аховы здароўя, у гарана, у раённыя Саветы дэпутатаў працоўных — і кожны раз нам адказвалі, што вельмі цяжка вырашыць гэтае пытанне, што падобных заяў і ў горсавеце і ў райсоветах сотні.

Калі-ж, тав. Шарапаў, перастане быць праблемай у Мінску ўладзіць дзіця ў дзіцячы сад або яслі? Гэта-ж факт, што па колькасці ложкаў у гарадскіх дзіцячых яслях яшчэ не дасягнуты даваенны ўзровень. І ўжо хто-хто, а Вы добра ведаеце, што колькасць насельніцтва горада вырасла амаль удвая супроць даваеннага, а значыць і дзяцей куды больш, чым было да вайны.

Як-жа ў 1956 годзе выконваўся план будаўніцтва дзіцячых устаноў? Горш і быць не можа. З 9 ясляў, якія павінны былі ўвайсці ў строй, пачалі працаваць толькі двое. Тое-ж самае з дзіцячымі садамі. Замест 9 садоў на 725 месц уведзена толькі 3 сады на 200 месц.

У гэтым вінаваты не горсовет, скажаце Вы, а кіраўнікі прадпрыемстваў. Правільна, што дырэктары многіх прадпрыемстваў, такіх як фабрыкі імя Крупскай, камвольнага камбіната, мясакамбіната, друкарні імя Сталіна, упраўляючы будтрэста № 136 і многія іншыя, не выкарыстоўваюць адпущаныя дзяржавай сродкі на будаўніцтва дзіцячых устаноў. Мала, вельмі мала клапацяцца яны аб дзецях работніц. Але што робіць гарадскі Совет,

каб прымусіць кіраўнікоў прадпрыемстваў па-сур'ёзнаму аднесціся да будаўніцтва дзіцячых устаноў? Згадзіцеся, што «прабраць» на сесіі горсовета таго ці іншага гаспадарніка яшчэ далёка не дастаткова.

Вам, тав. Шарапаў, вядома, што Владзімір Ільіч Ленін называў парасткамі камунізма бытавыя ўстановы, закліканыя фактычна разняволіць жанчыну. У сваёй выдатнай працы «Вялікі пачын» ён пісаў:

«Ці дастаткова ўвагі ўдзяляем мы на практыцы гэтаму пытанню, якое тэарэтычна бясспрэчна для кожнага камуніста? Вядома, не. Ці дастаткова клапаціліся адносімся мы да **парасткаў** камунізма, якія ўжо цяпер ёсць у гэтай галіне? Яшчэ раз, не і не. Грамадскія сталовыя, яслі, дзіцячыя сады — вось узоры гэтых парасткаў, вось тыя простыя, будзённыя, нічога пышнага, красамоўнага, урачыстага не дапускаючыя сродкі, якія на **справе** здольны **вызваліць жанчын...**»

Гэта было напісана ў 1919 годзе, у найцяжэйшы для савецкай улады час; у гады, калі маладая Савецкая рэспубліка толькі яшчэ становілася на ногі. Але і на сённяшні дзень гэтае ўказанне Владзіміра Ільіча вельмі важнае і аб ім не мае права забываць ні гарадскі Совет, ні кіраўнікі фабрык, заводаў і будоўляў г. Мінска.

Вось мы і просім Вас, таварыш Шарапаў, расказаць нашым чытачам, што будзе зроблена ў новым, 1957 годзе гарадскім Саветам дэпутатаў працоўных для расшырэння месц у дзіцячых установах горада і якія будуць прыняты захады для вырашэння гэтага важнейшага пытання.

І яшчэ адно хвалюючае пытанне хочам мы закрануць у гэтым пісьме — гэта пытанне аб пральнях. Ці ведаеце Вы, тав. Шарапаў, што большасць працуючых жанчын часта праводзіць гадзіны, прызначаныя для адпачынку, ля начовак з бялізнай? Рабіць гэта яны вымушаны па самай простае прычыне. У Мінску здаць бялізну ў пральню амаль немагчыма. Механічная пральня па Стара-Віленскай вуліцы не можа задаволіць нават дзесятай часткі попыту насельніцтва, настолькі яна малая і непрыстасаваная.

Вось ужо тры гады, як мінчанам абяцаюць, што ў строй увайдзе вялікая, добраўпарадкаваная пральня па вуліцы Варашылава. Але калі-ж, нарэшце, гэтае абяцанне будзе выканана? І тут Вы спашлецеся на тое, што будаўнікі зрываюць тэрміны будаўніцтва. Прычына гэтая таксама не можа апраўдаць гарадскі Совет, закліканы ўсімі мерамі паляпшаць бытавыя ўмовы насельніцтва.

Не раз гаварылася і пра неабходнасць будаваць невялікія пральні ў новых дамах. Але і гэта чамусьці ў большасці выпадкаў застаецца добрым пажаданнем.

У кастрычніку гэтага года Совет Міністраў СССР прыняў пастанову, накіраваную на далейшае паляпшэнне бытавых умоў жанчын, якія працуюць на прадпрыемствах і ва ўстановах. У гэтай пастанове спецыяльна ўказваецца і на неабходнасць значна расшырыць сетку пральняў для абслугоўвання насельніцтва.

Вось мы і просім Вас, тав. Шарапаў, расказаць і аб тым, як будзе выканана гэтая пастанова ў г. Мінску, дзе і калі будуць адкрыты пральні, каб жанчыны — работніцы, служачыя, ды і хатнія гаспадыні — не трацілі столькі энергіі і сіл на мыццё бялізны. Няхай гэты час яны выкарыстаюць лепш для чытання кніг, прагляду новых кінофільмаў, прагулак з дзецьмі і проста для адпачынку.

У бліжэйшы час чакаем Вашага адказу.

З прывітаннем
«Работніца і сялянка».

Радаснай падзеяй азнаменаваўся 1956 год для вялікай і дружнай сям'і памочніка брыгадзіра трактарнай брыгады Копыскай МТС Ігната Іосіфавіча Курільчыкава і яго жонкі — калгасніцы сельгасарцелі імя Карла Маркса Аршанскага раёна Еўдакіі Сямёнаўны. У іх нарадзілася чатырнаццатае дзіця — сын Пеця. У дарэволюцыйны час такая вялікая сям'я немінуча была б асуджана на галечу. Зусім іншае становішча ў нас, у савецкай краіне. Курільчыкавы жывуць у дастатку, маюць магчымасць правільна выхоўваць і вучыць сваіх дзяцей. У гэтым дапамагае дзяржава. Толькі за апошнія дзесяць год сям'я атрымала ад дзяржавы звыш 65 тысяч рублёў дапамогі. На здымку: сям'я Курільчыкавых у летні дзень у садзе за чаем.

Фото С. Фрыда і А. Мазелева.

ВЯЛІКАЯ ЎЗНАГАРОДА

Я — маці дзевяці дзяцей. Старэйшай дачцэ ўжо дваццаць гадоў, малодшай — адзін толькі гадок.

Сям'я наша рабочая. Вельмі вучоных у нас няма, але ў маіх дзяцей усё наперадзе: пяцёра з іх вучацца ў школе, двое меншых дома яшчэ, мне «дапамагаюць»...

Усе мае дзеці любяць працаваць і ніколі не адмаўляюцца ад пасільнай працы.

Рабочы дзень у нас пачынаецца рана. Першымі ўстаем мы з бацькам. Рыхтаваць снеданне дапамагаюць мне старэйшыя дачкі, Зіна і Соня. Затым працянаюцца малыя. Пад радыё ўсе яны выстройваюцца ў рад і займаюцца гімнастыкай, потым умываюцца і сядваюць за кніжкі, вучаць урокі.

Старэйшыя тым часам прыбіраюць пасцелі, падмятаюць падлогу. Сын Ваня прыносіць дровы ў печ. Дзеці рыхтуюць корм козам, падмятаюць калідор і двор.

А восьмай гадзіне ўсе мы сьнедаем. Бацька і старэйшыя дачкі ідуць на работу ў першую змену.

Дзеці мае ўсе добра вучацца. Пераходзяць з класа ў клас толькі з чацвёркамі і пяцёркамі.

Серада і субота ў нас — дні ўборкі. У гэтыя-ж дні старэйшыя сёстры мыюць і пераапрацоўваюць малодшых. А Соня — наша хатняя краўчыха — яшчэ і абшывае малых.

Студня ў нас на дварэ. Маю і сваю лазню. Гэта вельмі зручна для сям'і.

Сям'я наша вялікая, таму не маю недахопу ў хатніх «спецыяльнасцях». Мінулым летам, напрыклад, Воля і Таня пазменна пасвілі свіней і коз і на свой лёс не скардзіліся: цэлае лета чыталі кніжкі, якія бралі са сваёй школьнай бібліятэкі. Самі дзеці палолі свае грады, хадзілі на работу ў калгас «Ленінскія дні», бегалі па грыбы і ягады.

Дзеці мае ветлівыя і гасцінныя, і мне прыемна на бацькоўскіх сходах чуць ад настаўнікаў падзяку. Маё матчына сэрца тады маладзее. Дзеці мае і прыкладныя: у нас пяць выдатнікаў.

Клапоціцца аб маёй сям'і і дзяржава. Я зараз цяжка захварэла. Ведаючы, што мне прыдзецца доўга праляжаць у пасцелі, дэпутат Бярэзінскага сельсавета Буран Ганна Захараўна і загадчык райанатава. Барысевіч дапамаглі часова ўладзіць маіх чатырох малодшых у дзіцячы дом. Дзеці там добра дагледжаны. Я толькі сумую па іх, а сэрца мае спакойнае, бо добра ведаю, што як толькі ачуваю, дзеці зноў будуць са мной, здаровыя і вясёлыя.

Вялікая ўзнагарода для маці — дружная сям'я, добрая, паслухмяная дзеці.

Яфіма ФУРС.

в. Новасёлкі,
Бярэзінскі раён.

СТОМЛЕНАЙ прыйшла Ліда дадому. Але не ад стомы яна страціла настрой. Яна, маладая дзяўчына, сёння ўпершыню працавала на ферме. І ёй асабліва крыўдна было тое, што ніхто не звярнуў на яе ўвагі, ні аб чым не запытаў. Праўда, яна выпадкова пачула, як адна з даярак, праходзячы міма, ціха сказала сяброўцы: «Пагля-дзім, як напрацуе ім гэтае дзяўчо!»

Вось гэта якраз і кранула яе. Ды і загадчык фермы, Якаў Бараболя, адыходзячы дамоў, кінуў ёй: «Ну як, падабаецца?» І тут-жа дадаў: «Працуй, дарагая, працуй».

А ці здолее яна тут працаваць? Вось-жа даяркі не ўпэўнены ў яе сілах. І маюць рацыю. Сапраўды, дзяўчо-ж яшчэ. Толькі семнаццаць год споўнілася. З-за яе і ім працаваць цяжэй будзе. А працаваць хочацца...

Назаўтра Ліда зноў старалася рабіць усё сама, каб даяркі бачылі, што яна любіць працу. Але яны ўвесь час недаверліва паглядалі на яе. А калі Ліда запыталася, як лепш выдаць кароў, то Ганна Майсеенка сказала:

— А мы думалі, што ты ўсё чыста ведаеш, як і што рабіць, і пытацца не будзеш. Ты-ж, мусіць, вучоная...

Але ўсё-ж расказала ёй. Ліда чула раней пра масаж вымя, але як усё гэта робіцца, не ведала. Цяпер яна з цікавасцю слухала Ганну.

Ды вось, як і заўсёды бывае ў пачынаючых самастойны шлях, Ліду сустрэлі першыя няўдачы. Падаіла гэта яна кароў і думала, што выдаіла поўнасю. Але-ж Мар'я Барысенка, недаверліва заглянуўшы ў яе бітон, пайшла да яе кароў і хутка вярнулася з поўным вядром.

— Вось і працуй з імі, — нібыта сама да сябе голасна буркнула даярка. — Малака столькі пакідаюць!

Ліда не вытрымала. На вочы адразу набеглі слёзы і, нічога нікому не сказаўшы, яна выбегла з абары. Значыць, не працаваць ёй тут...

Думкі не давалі ёй спакою. І раптам, нібы з-пад зямлі, вырас перад ёю старшыня калгаса Цімафей Усцінавіч Яўсееў. Сам невялікі, хітраватыя вочы, здаецца, наскрозь бачаць усё, што творыцца ў тваім сэрцы.

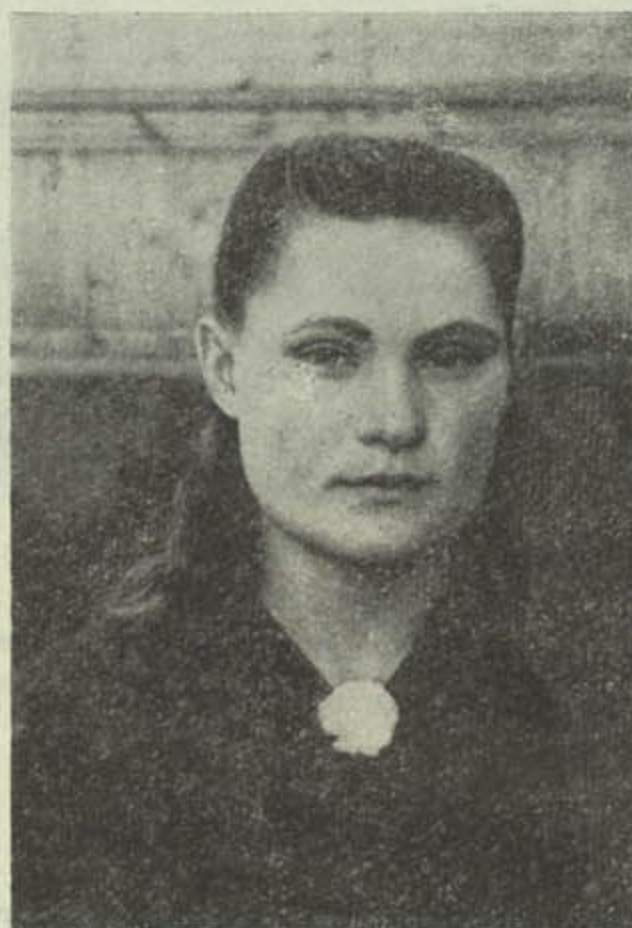
— Куды ты, Лабейка? І чаму не на ферме? — спытаў ён, а вочы папярэдзілі, што яму і без адказу ўсё зразумела.

— Не здолею працаваць на ферме, — апусціўшы галаву, выпаліла яна і пабегла.

Праца КРАСІЦЬ ЧАЛАВЕКА

Амаль цэлую ноч яна не магла заснуць. Як-жа ёй быць? Не пайсці на ферму, скажуць — цяж-касцей пабаялася, а пайсці так-сама сорамна.

Аднак калі сонца кінула свой першы промень на зямлю, Ліда была ўжо на ферме. Даяркі су-стрэлі яе ўжо лагадней.

Ліда Лабейка.

Непрыкметна пабеглі дні. Кожны прыносіў нешта новае, важнае. Былі і няўдачы. Але Ліда навучылася іх пераадольваць, выпраўляць. Радасцей было больш. Яе палюбілі і даяркі...

Аднойчы, калі раздавалі корм жывёле, Ганна Майсеенка прызналася:

— Не думалі мы, што ты будзеш такой настойлівай у працы.

А Мар'я Барысенка заўважыла:

— Ды не спяшайся так. Справішся. Ужо і так нас перагнала.

У гэты вечар вярнулася дзяўчына з фермы неспакойная: яе най-лепшая карова дала толькі 8 літраў, а раней давала па 14—15. Успомніліся сустрэчы з даяркамі на XIX з'ездзе комсамола Беларусі. Яны гаварылі, што надоі могуць зніжацца і ад таго, як пастухі абыходзяцца з жывёлай.

— Відаць, пабіў яе дзядзька Пятрок, — падумала яна. — А яшчэ гаворыць: «Карова ласку любіць!»

Назаўтра яна сказала аб гэтым пастуху.

— Ну і што, калі даў ёй пугі? — спакойна адказаў той. — Не будзе ў шкоду лезці.

— Пугай надоі не ўзні-меш! — адрэзала Ліда і заявіла аб гэтым праўленню.

Дзед атрымаў, як сам пасля казаў, добрую ласку. А «Галка» павысіла надоі.

К канцу года Ліда надаіла ад кожнай з дзесяці замацаваных за ёй кароў па 2200 літраў малака, чым заваявала першае месца ў сацыялістычным спаборніцтве даярак Шклоўскага раёна.

Ёй уручылі Ганаровую граматы, а на раённай нарадзе жывёлава-даў прэміявалі каштоўнымі падарункамі.

Цяпер Ліда Лабейка ўпэўнілася, што фермы яна ўжо не пакіне, хоць-бы гэтага нехта і патрабаваў. Тут яе месца, і тут яна зможа прынесці найбольш карысці.

Прайшло два гады. Калгас па-слаў Ліду на Усесаюзную сельскагаспадарчую выстаўку. Радасці яе не было канца.

Пасля выстаўкі яна ўзялася яшчэ з большай энергіяй за працу.

— Буду змагацца за 3000 літраў малака, — заявіла яна старшыні.

— А ці не замнога?

— Ніколькі, Цімафей Усцінавіч! Наш калгас лічыцца самым багатым на пашу, толькі карыстаецца ёю няправільна.

— Пашу скарыстаем інакш, — глянуўшы кудысьці ўдалеч, адказаў старшыня. — Мы шмат страцілі летась з-за таго, што не разбівалі яе на загоны.

І вось пайшоў новы жывёлага-доўчы год. За першы месяц Ліда надаіла ад кожнай каровы па 295 літраў малака. Прачытаўшы ў табелі гэтую лічбу, маладая даярка засталася незадаволенай. Чаго добрага, калі надоі цяпер не павялічыць, дык і абавязацельства можна не выканаць. Каровы-ж хутка пачнуць запускацца, потым ацёлы...

Вельмі рана зацягнуліся нашы палі снежнаю коўдрай. Сёлетняя зіма рана загнала кароў з прасторных лугоў у стойлы. Даяркам прыбавілася работы: цяпер патрэбна знаходзіцца на ферме амаль цэлы дзень.

І Ліда пачала яшчэ з большай энергіяй працаваць: глядзець за кожнай дробяззю, не выпускаць нічога са свайго поля зроку. Каровы павінны адчуваць сябе добра!..

«Не, абавязацельства ўсё роўна выканаю», — упэўнена думае Ліда Лабейка.

І. СПАКОУ.

Калгас «Ленінскі шлях»,
Шклоўскі раён,
Магілёўская вобласць.

Віцебская шоўкаткавая

ШОЎКАТКАЦКАЯ фабрыца на Маркаўшчыне яшчэ і года няма, а слава аб ёй разышлася далёка. Амаль кожны дзень з фабрычных варт выходзяць аўтамашыны, грузаныя беларускім шоўкам — сатынам, саржай, плацельнай панамай, крэпмаarkenам, плюшам.

... Галоўны корпус фабрыкі. Зусім нядаўна ён быў у рыштаваннях. Свежай смалой пахне новы плот.

— Наша прадпрыемства самае маладое, — гаворыць дырэктар фабрыкі Сцепаніда Вавілаўна Макарава. — Калектыў выключна з моладзі. Адна трэця частка — выпускнікі дзесяцігодка.

Фабрыка мае першакласнае абсталяванне. На другім паверсе галоўнага корпуса знаходзіцца прыгатавальны цэх. Тут шмат святла, чыстае паветра. У папярковых упакоўках ляжаць бабіны з бліскучым віскозным шоўкам, якія прыбылі з Магілёўскай шаўковай фабрыкі. Адсюль яны ідуць на матальныя, круцільныя, трасцільныя машыны. Пасля круткі нітка замацоўваецца ў запарачнай камеры. Затым пражэ паступае на шліхтавальныя машыны і прапускаецца праз спецыяльны раствор. Пасля ўсіх гэтых аперацый аснова ўжо не пушыцца і лічыцца прыгатаванай да ткацтва.

Вось і ткацкі цэх. У шаўковых асновах з шумам носяцца чаўнакі, роўнамерна пастукваюць бёрды. На маладых ткачах стракаець яркія касынкі.

Вось стройная блакітнавая дзяўчына. Яна не робіць ніводнага лішняга руху, працуе без мітусні.

— Гэта наша лепшая ткачыца Праскоўя Ахрэменка, — знаёміць памочнік майстра ткацкага цэха.

На вытворчасць Паша прыйшла пасля дзесяцігодкі і адразу заслужыла пашану і павагу ўсяго калектыву. Прадукцыю выпускае толькі першым гатункам. Спалучаючы работу з вучобай, яна вучыцца завочна ў Маскоўскім інстытуце тэкстыльнай прамысловасці.

Такіх, як Праскоўя Ахрэменка, на фабрыцы няма. Каля 20 ткачых вучацца завочна ў сярэдніх

Праскоўя Ахрэменка за выкананнем курсавога задання.

Перадавая ткачыца Віцебскай шоўкаткавай фабрыкі Валанціна Сідарава за работай.

Фото Н. Сівакова.

і вышэйшых навучальных установах, 10 — у Віцебскім вячэрнім тэхнікуме тэкстыльнай прамысловасці.

Крыху далей ад Праскоўі Ахрэменка працуе на ткацкім станку чарнавокі юнак. Сярод ткачых гэта адзіны ў цэху ткач.

— Называюць мяне Спартак, — збянтэжана тлумачыць ён, — а прозвішча Несцярук.

Несцярук разам з бацькамі нядаўна прыехаў з далёкай Аргенціны. Працуе добра, павышае свае тэхнічныя веды ў школе перадавога вопыту фабрыкі, прымае актыўны ўдзел у грамадскім жыцці.

У абедзенны час з цікавасцю слухаюць ткачыхі расказы гэтага юнака аб бяспраўі працоўнай моладзі ў капіталістычнай Аргенціне.

На фабрыцы выраслі цудоўныя кадры, наватары вытворчасці. Гэта маладыя ткачыкі Е. Гайдукова, С. Драздова, Н. Зінаідава, З. Ладнова, З. Якубна, снавальшчыцы Е. Лазарэнкава, Г. Васянкава, матальшчыца Е. Лагунова і многія іншыя. Сваёй працай яны прымнажаюць славу прадпрыемства.

У ткацкім цэху мы сустрэлі групу работнікаў Рыжскага шоўкаткавага камбіната «Рыгас—Аудунс», якая складалася з памочніка майстра Мікалая Нарысава, ткачых Антаніны Аляксеевай, Галіны Нікіфаравай, Дзіны Макаравай. Яны прыехалі дапамагчы віцяблянам у выпуску новага віду шаўковай тканіны — крэпжаржэту.

— Трэба шчыра сказаць, — гаворыць інжынер Людміла Сямёнава, — што без дапамогі мы б не абыйшліся. Цяпер усе цяжасці ззаду. У гэтым месяцы калектыў прыступае да масавага выпуску крэпжаржэту. Па сваёй якасці ён не ўступіць зарубежнаму.

Прадукцыйнасць працы на фабрыцы павысілася на 8,2 працэнта, павялічылася колькасць сэканомленай сыравіны.

На фабрыцы створаны ўсе ўмовы для высокапрадукцыйнай працы. Нядаўна ў галоўным корпусе адкрыта сталовая, ва ўсіх цэхах ёсць душавыя ўстаноўкі, працуе медыцынскі пункт.

Б'е крыніцай жыцця на маладым прадпрыемстве Віцебска. Няспынна плыню цякуць са станкоў сотні метраў беларускага шоўку.

Ул. БОСАК.

Адна

Алесь БАЧЫЛА

Мал. А. Паслядовіч

Яе звалі Аксанай...
А бывае хто з нас
Назвае нечакана
І па бацьку падчас —

Вочы карыя ўзіме
І дакорам кальне:
«Здэцца-ж ласкавым імем
Надарылі мяне.

Не спяшайцеся рана
Вы састарыць душу.
Лепш завіце Аксанай,
Толькі імем — прашу».

Што-ж, не будзем Пятроўнай
Мы яе велічаць,
Хоць ёй, кажуць, няпоўных
У жыцці трыццаць пяць.

Ды яе весялосці
Не зраўняеш ні з чым —
Ёй шчасліва зайздросцім
Мы, калегі-ўрачы.

І таму не асудзім,
Што яна, як магла,
І між нас і на людзях
Свой узрост берагла.

Той, каму ўжо за трыццаць,
Кожны ўзважае крок —
Не дай бог памыліцца,
Адхіліцца убок.

Нас адно ўсіх здзіўляе —
Нешта тоіць яна...
Кажуць, сцэжка чужая
Лепей збоку відна.

Можа й так. Ды хваліцца
Тут папраўдзе не час.
Ясна нам, што ў бальніцы
Ён працуе у нас.

Ён — прафесар. І з твару,
Бачым, вабіць яе.
«Чым Аксана не пара?
Ну чаго-ж не стасе?»

Хоць і ўсё мы ўжо знаём,
А не можам знайсці,
Што-ж яшчэ разлучае
Іх дарогі ў жыцці.

Што?.. Няхай нечаканым
Не прыходзіць яно.
... Вось і клуб... І Аксана
Паглядае ў акно.

Створкі насцеж. І лета
Прарываецца к ёй
Пахам траваў і кветак,
Прахалодай начной.

Раптам грывнуў у трубы
Наш аркестр духавы...
Закружыліся ў клубе
Пары віхрам жывым.

Вальс «Амурскія хвалі»
Нас расчуліў да слёз,

Падхапіў і па зале,
Як на хвалі, панёс.

Здэцца, з новаю сілай
Малодосць ажыла,
Танцам нас закружыла,
Сілай чар спавіла.

Жарты, рогат наўкола —
Дай душу адвясці.
Сумаваць? Гэта ў голаў
Не магло нам прыйсці.

Нам было-б нечаканым
Стрэць кагосьці ў бядзе...
А дзе-ж наша Аксана?
Азіраемся — дзе?

Вунь прафесар. Па твару
Нам няцяжка пазнаць:
Ён — у нейкім удары...
А яе — не відаць.

Мы вачыма шукаем
Ад акна да акна...
Нам няўцям, што блукае
У цёмным парку яна.

Сумна тут, адзінока...
І зусім не да ўцех...
Толькі чутны здалёку
Спеваы, музыка, смех.

То парыў малодосці
Адпускае дары.

Як-жа ёй не зайздросціць,
Як не ўспомніць пары,

Калі гэткім-жа мілым
Усё было і самой,
Калі, здэцца, свяціла
Сонца толькі над ёй.

Вёска, родная школа,
Як не ўспомніць пра вас!
У жыцці там Міколу —
Стрэла ты першы раз.

Там дарыў ён нясмела
Бэзу белы букет —
Ты-ж уся счырванела,
Нібы макавы цвет.

Узяла сарамліва,
І тайком ад людзей
Прытуліла маўкліва
Той букет да грудзей.

Шчасцю дня было мала...
Адчувала тады,
Што яго пакахала
Аднаго, назаўжды.

Ну, а ён? Ды пра гэта
Запытаць не магла.
І ты розным прыкметам
Давяраць пачала.

На рамонках гадала:
Ці кахае ці не?
І вяночак пускала —
Што, калі затане?

Не. Плыве ён на хвалях,
Аж на сэрцы лягчэй,
Вір мінае, а далей
Сам знікае з вачэй.

І ні ценю сумнення —
Залатая пара!
Ты ў такім захапленні,
Ледзь не крыкнеш «Ура!»

На душы хваляванне —
Столькі кветак, святла!..
І, як кветка кахання,
Ты сама расцвіла.

Расцвіла, бо кахала
Так Міколу свайго,
Што ўсур'ез рэўнавала
Да сябровак яго.

— Варта толькі пабачыць,
Што ён з імі стаяў,
Ледзь ад злосці не плачу...
Пабягу тады я

Утрапёная ў поле,
Прахаджу да цямна,
Насумуюся ўволю
Адзінютка-адна.

А ля самага гаю
Як мага галасней
У зязюлі спытаю:
Колькі жыць яшчэ мне?

Прыпынюся з трывогай
Пачынаю лічыць:
... Восем, дзевяць... Як многа
Мне наперадзе жыць!

Дзевяць год. Уяўляю,
Колькі можна спазнаць!
І здаецца, што краю
Тым гадам не відаць.

Маладосць! Як-жа мала
Трэба шчасцю твайму:
Аднаго я жадала —
Спадабацца яму.

З тым жаданнем адкрыўся
Свет мне новы ў вачах.
... Мой Мікола вучыўся
Трэці год на ўрача.

А ў нядзелю, вядома,
Ён спяшыў кожны раз
На пабыўку дадому,
І заходзіў да нас.

Я нібы й не чакала —
Так мой сведчыў пагляд, —
Хоць за ім цікавала
Да паўдня цераз сад.

Дрэвы-ж моўчкі хавалі
Мой душэўны сакрэт,
А пасля мы знікалі...
Браў ён веласіпед,

Выязджалі паволі
Тайна мы за сяло
І імчаліся ў поле
Колькі сілы было.

І здаецца ўсім целам,
Лёгкай-лёгкай душой,
Нібы птушка, ляцела
Над шырокай шашой,

Над палямі, што шчыра
Служаць шчасцю людзей,
Адлятала у вырай
Самых светлых надзей.

Вось і ўзгорак. Далёка
Нам адгэтуль відаць:
Там, унізе, шырокі
Луг — вачмі не абняць.

Круцізна... Калі глянеш
З вышыні на абшар,
Аж займае дыханне,
Сэрца кідае ў жар.

Ды бяздумна, як дзеці,
Уніз, насустрач бядзе
Мы імчым, толькі вецер
За вушамі гудзе.

І пры самым адхоне
Тармазнуў ён як след —
Мы абое з разгону
Паляцелі ў кювет.

Я была ў захапленні
Ад такога бяды,
Хоць разбіла калені
Да крыві я тады.

Ён убачыў — спужаўся,
Падхапіў згараха,
І ўжо несці збіраўся
На руках да ўрача.

Я сказала: — Не трэба,
Хай крыху пабаліць,
З гэтым болей як-небудзь
Яшчэ можна пражыць.

І з яго напаследак
Кпіла ўжо ідучы:
— Называешся медык,
А не ўмееш лячыць.

І пры тым чырванела
І сама ад тых слоў...
Разам з ім не пасмела
Я вярнуцца дамоў.

Разам? — Не. Агалоскі
Не жадала чужой...
Мы заходзілі ў вёску
Кожны сцэжкай сваёй.

Мы на людзі з Міколам
Вышлі разам пазней.
Я закончыла школу —
Атэстат быў пры мне.

І я так разважала:
Што-ж пачуцці хаваць —
З атэстатам-жа сталай
Я магу адчуваць.

І магу-ж я дазволіць
З ім пад ручку прайсці...
Нас вітала у полі
Жыта скрозь па пугі.

І зязюля страчала
Каля лесу: «Ку-ку».
Першы раз я трымала
Свайго шчасця руку.

Першы раз, як жывая,
Хваля к сэрцу пайшла,
Апякла агнявая,
Жарам твар заліла.

І цяпер той праявы
Я забыць не магу:
Мы не бачылі нават,
Што ішлі не ў нагу.

Не ішлі, а пад ветрам,
Што нас песціў тайком,
Для сябе непрыкметна
Проста беглі бягом.

Беглі. Мусіць павінна
Першы раз так і быць,
Бо яно той хвілінай
Не магло нас здзівіць.

Толькі потым, прызнацца,
Смешна стала дваім...
— Ну куды нам спяшацца,
Лепш давай пастаім.

Ціха, ціха. Здаецца
Дрэмле бору абсяг.
І чуваць мне, як сэрцы
Хутка б'юцца ў грудзях.

Сто разоў у хвіліну...
Ці ад быстрай хады,
Ці ад іншай прычыны, —
Хто згадаў-бы тады.

Мы стаялі. Мікола-ж
Хваляваўся сваім:
— Вось ты скончыла школу,
А цяпер будзеш кім?

— І сама я не знаю...
А папраўдзе сказаць —
Аднаго я жадаю,
Каб артысткаю стаць.

Бачу, ён зажурыўся:
— Што-ж, тут воля твая...
Не забуду: вучыўся
На артыста і я.

Пацягнула на сцэну
Слава, бляск, мішура.
Мне казалі — нядрэнна
Я часамі іграў.

А пасля... лес дрымучы
Крыўдных зрываў, няўдач...
Як сябе я ні мучыў —
Не выходзіць, хоць плач.

Дзень пры дні хваляванні
І душэўная злосць...
Што-ж, выходзіць, прызвання
У мяне й не было.

Сцэна шмат нараджае
Горкіх творчых пакут.
Я па шчырасці-б раіў
К нам пайсці ў інстытут.

— К вам?.. —
А планы ўсё таюць
Ціха ў сэрцы маім.
Адчуваю, сама я
Ужо згаджаюся з ім.

Лепш, не зведаўшы броду,
І не лезці ў раку.
І, як знак маёй згоды,
Падаю я руку.

Заўсміхаўся Мікола:
— Малайчына, я рад! —
І іскрынкай вясёлай
Засвяціўся пагляд.

Я й сама была рада —
Значыць разам і там...
Мы мінаем прысады,
І так хораша нам.

Нас вітае зялёны
Бор — стыхія мая.
Мы прыселі пад клёнам,
Што на ўзлессі стаяў.

Так хацелася многа
Нам абодвум сказаць,
Не казалі-ж нічога,
Не маглі ўсё пачаць.

І маўчалі — ні слова...
А з-за лесу ў той час
Паказаўся падковай
Чысты месяц для нас.

Засвяціў па-над полем
Майго шчасця маяк.
Да Міколы паволі
Прыхіналася я.

А як месяц у высі
Знік раптоўна ад нас —
Нашы вусны зліліся
У жыцці першы раз.

Потым месяц з-за бору
Выплыў зноў, заяснеў...
Я ўсхапілася — сорам
Так зрабілася мне.

Стрэне хто — чырванела,
Сэрца кідала ў жар,
І хусцінку нясмела
Апускала на твар.

Так... Нішто не забыта...
Колькі год адыйшло,
А здаецца нібыта
Толькі ўчора было.

Толькі ўчора канчала
Курс навукі сваёй,
І вяселле спраўляла
Усёй студэнцкай сям'ёй.

«Горка! Горка!» — вясёла
Нам крычалі дваім.
Я па праву Міколу
Звала мужам сваім.

«Мілы муж» — смешнавата
І самой ад тых слоў...
Толькі гэтае свята
Не, не ўчора было.

Не, не ўчора. Гадамі
Трэба час вымяраць.
Толькі ясная памяць
Усё змагла захаваць.

А здалёку з трывогай
Ёй даносіць баян
Песню-боль: «Эх, дарогі...
Ды стэповы бур'ян...».

На кароткіх прывалах
Па шляхах франтавых
Гэта песня гучала
Сумам сэрцаў жывых.

Палахлівыя ночы
Нам маглі-б расказаць,
Як салдацкія вочы
Засцілала сляза.

І сплівала па твары...
Як хацелася жыць!?!
«Можна там твой таварыш
Нежывы ўжо ляжыць?..»

Поле ўкрыта туманам,
Даль вачам не відна.
І ідзеш ты, Аксана,
Цераз песню адна.

Там: на ўзгорках і схілах,
У лясах і палях
Моўчкі дрэмлюць магілы
Тых, хто паў у баях.

Простых помнікаў даты —
Сведкі вечныя нам:
Маладыя салдаты
Пахаваныя там.

Вы і крыл не паспелі
У жыцці разгарнуць —
Апранулі шынелі
І ў паход — на вайну.

Вы ніколі не зналі
Страху ў бітвах цяжкіх,
Што маглі — вы аддалі
Нам, хто сёння ў жывых.

Амбразуры вы смела
Засланялі сабой,
У самалётах гарэлі,
Гнеўна рваліся ў бой.

І не кветкі-вяснянкі
Усцілалі ваш шлях:
Узрываліся ў танках
Вы на мінных палях.

На рачных пераправах
Патаналі ў вадзе.
Ваша мужнасць і слава
Не памеркне нідзе.

Вашы цяжкія раны
Тут, у летняй цішы,
Зноў балюча Аксана
Аддаліся ў душы.

«Кажуць, годы сціраюць,
Лечаць гора і сум.
Можна й праўда — не знаю,
А сама я нясу,

Як жывыя, ўспаміны
Франтавых яшчэ дзён...
Ясна помню хвіліны,
Як пакутаваў ён,

Калі бачыў наўкола
Градкі свежых магіл...
Сутрымацца Мікола
Сам не меў ужо сіл.

«Эх, хутчэй-бы дабрацца
Да іх логава нам,
Каб за ўсё расквітацца
Поўнай мераю там.

Расквітацца з усімі,
Паглядзець не здаля,
Як сустрэне і прыме
Нас чужая зямля...»

А яна, хоць нямала
Нам прынесла смярцей,
З ціхім сумам прымала
Незнаёмых гасцей.

І зусім непрыкметна,
Страшны зведаўшы час,
Пачынала пррыветна
Паглядаць і на нас.

І ў прывеце тым кволым
Бачыў нейкі падлог,
І душою Мікола
З ім змірыцца не мог:

«Хай-жа чэсць наша чыстай
Застанецца і тут,
Хай у страху фашысты
Свой страчаюць прысуд.

Вы бясчэсцем пакрылі
Кожны крок свой і след...
Колькі-ж вы натварылі
Нам няшчасцяў і бед!

Колькі-ж страшных праклёнаў
Вы павінны прыняць?
Падлічыце — мільёны
У магілах ляжаць...

Страшна думаць — мільёны...
Ім-бы жыць яшчэ, жыць...
Па якіх-жа законах
За ўсё гэта судзіць?»

Сэрца прагна пытала.
А зямля ў гэты час
Вінавата маўчала
І глядзела на нас —

Люстрам ціхіх азёраў,
Бляскам роўных дарог,
Запашала да бору,
Хто ў паходзе знямог.

І хацела вясялай,
Як вясной, выглядаць...
Бачыў гэта Мікола,
Ды не мог успрымаць.

«Мне нямецкіх не трэба
Ні зямлі, ні красы —
Толькі-б нашае неба,
Нашы нівы, лясы,

Наша жытняе поле,
Ў звоне пчол сенажаць.
Тут і мёртвым ніколі
Не хацеў-бы ляжаць».

Я яго, зразумела,
Не магла суцяшаць,
І ў мяне ўжо балела
Па радзіме душа.

І не раз бунтавала
Набалелая кроў;
І сама я жадала,
Прагла сэрцам дамоў.

Я ўспрымала як радасць,
Што ў апошняй з хвілін
Быў ён разам з брыгадай,
Штурмаваўшай Берлін.

Вось падзе гэты горад —
І адразу канец
І пакутам, і гору,
І праклятай вайне.

Як збавення, чакае
Часу гэтага свет...
З кветак ранняга маю
Я сабрала букет.

Паліла, каб і лісцік
Не завяў, не змарнеў,
Хай успомніць: калісьці
Ён прыносіў іх мне.

Хай букет нагадае
Нашу школу, сяло,
І каханне, што ў маі
Ярка нам расцвіло.

Хай на міг ён аддаліць
Успамін аб баях...
У гэты дзень па шпіталю
Не дзяжурыла я.

Хоць і ноччу не спала —
Сон не йшоў да вачэй.
Я ў палатцы прыбрала —
Ну, вяртайся хутчэй,

Родны мой. І хоць знала
Добра мужа свайго,
Ды чамусьці чакала
Неспакойна яго.

Сэрца ныла і ныла,
І каторы ўжо раз
Я ў брыгаду званіла,
І ўсё чула ў адказ:

«Ён пакуль што заняты —
Сёння раненых шмат».
Кожны раз вінаватай
Я плялася назад.

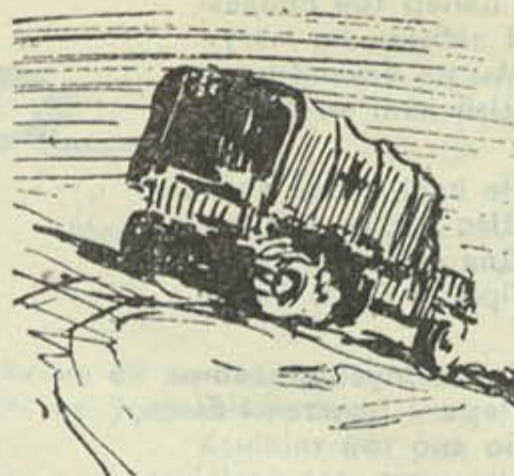
Кожны раз, як няміласць,
Сум ірваўся з грудзей.
Ну навошта-ж званіла,
Турбавала людзей.

Хіба-ж мог без прычыны
Затрымаць генерал.
...Толькі ўвечар машыны
Мне пачуўся сігнал.

Ён... Прыехаў, мой мілы...
Больш трываць не магу —
І што ёсць маёй сілы
Я з букетам бягу.

Вузкай сцежкай між сосен
Я спяшу да яго.
Што такое?.. Выносяць
На насілках... каго?..

Твар і грудзі закрыты
Белай марляй густой...
Я як гляну — забіты
Ён... О, божа ты мой!..

У вачах пацямнела...
І я ўпала тады,
Нават крыкнуць не ўспела,
Каб падалі вады.

А вярнулася памяць,
Мне не стала лягчэй.
Слёзы горкія самі
Паліліся з вачэй.

Нельга сцерпець маўчанне
Ў цяжкім горы сваім.
Я ўсю ноч да світання
Прарыдала над ім.

І, схіліўшыся долу,
Размаўляла, бы ў сне:
«Ну навошта-ж, Мікола,
Ты пакінуў мяне?»

Паглядзі, расквітае
Ўсё наўкола, каб жыць —
Ты-ж мяне пакідаеш
На каго — адкажы?»

Ён маўчаў і маўчалі
Лес і жыта ў палях.
Сумны дзень пачынала
Чужаніца-зямля.

Пачынала паволі,
Баючыся пачаць...
«Тут і мёртвым ніколі
Не хацеў-бы ляжаць, —

Здэцца, мне прашапталі
Ціха вусны яго. —
Не хавай, — загадалі, —
Тут ты цела майго.

Мне ніколі не будзе
Тут спакою, о не,
Бо зямля тут на грудзі
Ляжа каменем мне.

Ляжа цяжкім металам,
Што ў асколках на ёй,
Тут зямля набрыняла
І маёю крывёй.

Не кідай на чужыне
Ты мяне аднаго...»
— Родны мой, не пакіну!
Я даб'юся свайго!

Не даб'юся, дык лягу
Тут навак з табой.
Чуеш — гэта прысяга,
Мілы мой, любы мой.

Я яшчэ не ўяўляла,
Што прыдзецца спазнаць.
Колькі-ж сіл каштавала
Там яго не хаваць.

Колькі просьб, угавораў —
Я звялася зусім.
Памагло толькі гора
Настаяць на сваім.

Памагло нечакана
Мне пазбегнуць турбот.
Бачаць, я не адстану —
Далі мне самалёт.

Хоць пакут і нямала
Я спазнала душой,
А яго пахавала
На радзіме сваёй.

І калі у магілу
Адпывала труна,
Я тады уявіла —
Вось калі я адна.

Цяжка... Цяжка... Я плачу
Ўсёй душой без слёз,
І нічога не бачу:
Ні высокіх бяроз,

Ні кварталаў вясёлых,
Ні людской мітусні...
Ты адзін мне, Мікола,
Цэлы свет засланіў.

Дзевяць год мы з табой
Сэрца ў сэрца ішлі,
Дзевяць раз нам вясной
Кветкі ў лузе цвілі.

Час той радасны, мілы
Хіба-ж вернеш назад...
Я калісьці лічыла —
«Дзевяць год — гэта шмат.

Дзевяць год — я ўяўляла:
Колькі можна зрабіць!
Як-жа гэтага мала,
Калі ў радасці жыць...

Як-жа гэтага многа
У адзіноцкім жыцці,
Калі гора з парогу
Не жадае сыйсці.

Калі сэрца, як рана,
Што не можа зажыць,
І штодзень несціхана
Ўсё баліць і баліць.

Восем год прамінула
Плыню вод веснавых.
Зноў жыццё мне вярнула
Ўсе людскія правы.

І сама я таксама
Ажыла пакрысе.
«Вось цяпер толькі замуж», —
Дружна раілі ўсе.

І знарок намякалі
На ўхажора майго,
І ледзь мужам не звалі
У бальніцы яго.

Ён прафесар. Спакойны
І разважны ва ўсім.
«Чым цябе не дастойны?
Не здаволена чым?

Не глядзі ты так скося, —
Дакаралі мяне. —

Калі суджана лёсам,
Дык таго не мінеш».

Я ўспрыямала з усмешкай
Іх намёкі на лёс,
Хоць збліжаліся сцёжкі
Нашай дружбы ўсур'ёз.

І штодзень я ўсё далей
На збліжэнне ішла.
— Ну, хіба-ж мне жадалі
Усе якогасці зла?

Дык навошта-ж цурацца
Мне жыццёвых шляхоў?
І нярэдка ўжо з працы
Ён праводзіў дамоў.

Жартаваў. І памалу,
На здзіўленне самой,
Да яго прывыкала
Са спакойнай душой.

Нават дружбе ўжо верыць
Усур'ёз пачала.
Помню, ён на кватэру
Запрасіў — я прышла.

Пяць пакояў. Маўкліва
Скрозь вісяць дываны,
Кожны з іх асабліва
Дарагое цаны.

Скрозь — у спальні, сталовай:
Гарнітуры, хрусталь...
Ззяе фарбаю новай
Кабінетны раяль.

Ён-жа водзіць па хаце
І знаёміць з усім —
Адчуваю, багаццем
Спакушае сваім.

Гэта ўсё ўжо не нова,
Як свет белы ў акне.
Ці люблю я? Хоць словам
Ты спытаўся ў мяне?

Ты задумаў хваліцца,
Мой прафесар, а чым?..
Як-жа я памыліцца
Гэтак здолела ў ім.

Сорам твар залівае,
Сэрца скоўвае злосць.
Не, мяне не купляюць,
Дарагі ягамосць.

Не купляюць... І з сумам
Успаміны ўсплылі:
«Ці пра гэтае думаў
Мой Мікола, калі

Пад бамбёжкай не кінуў
Рану ён зашываць,
Сам адважна загінуў,
А байца ўратаваў.

Гэты-ж, пэўна ўжо знаю,
Так зрабіць-бы не змог,
Гэты-б, я адчуваю,
Перш сябе пабярог».

І павеяла ў момант
Непрыветным, чужым,
Быццам я незнаёмай
Век была нават з ім.

І ўжо кожнай тут рэчы,
Як віноўніцы зла,

Не магла не прычыць,
Бо любіць не магла.

Мне здавіла дыханне,
Млосна стала ў грудзях...
Ці к такому каханню
Праклада я шлях?

Ці к такому парогу
Я хацела прыстаць?
У жыцці-ж мне нічога
Ён не здолее даць.

Ён маіх хваляванняў
Не адчуе ніяк...
Не к такому прызначэнню
Рыхтавалася я.

Гэтай сцёжкай нявернай
Не пайду я, о не...
І адразу мізэрным
Здаўся ён для мяне.

І адразу бяздонне
Пралягло паміж нас.
Страшна нават і сёння
Мне прыпомніць той час.

Я падобнай абразы
І ўявіць не магла.
І, не даўшы адказу,
Ад яго я пайшла.

Пакрывіць ні сумленнем
Не магла, ні душой...
З той пары чорным ценом
Так і ходзіць за мной.

І цяпер там чакае
У шумным клубе мяне...
Сэрцам я-ж адчуваю,
Што не пара ён, не.

І ніколі запляміць
Я душу не змагу,
Сваю светлую памяць
Я заўжды зберагу.

Да чужога парогу
Не прыстану ў жыцці...
Не, не гэтай дарогай
Мне, Аксане, ісці!..

1956 г.

Выдатны прапагандыст марксізма

[Да 100-годдзя
з дня нараджэння
Г. В. Плеханава]

Г. В. Плеханаў.

11 снежня 1956 г. споўнілася 100 год з дня нараджэння віднага дзеяча рускага і міжнароднага сацыялістычнага руху, выдатнага філосафа і прапагандыста марксізма — Георгія Валенцінавіча Плеханава.

Г. В. Плеханаў нарадзіўся ў сяле Гудалаўка Ліпецкага павета Тамбоўскай губерні, у сям'і дробнага памешчыка. Першы перыяд яго рэвалюцыйнай дзейнасці звязаны з народніцтвам. Уступіўшы ў 1877 г. у народніцкую арганізацыю, Плеханаў стаў адным з рэдактараў яе друкаванага органа «Зямля і воля», а затым пасля расколу народніцкай арганізацыі ў 1879 годзе ўзначаліў «Чорны перадел».

Праследуемы, як і ўсе рэвалюцыйныя дэмакраты, царскім урадам, Г. В. Плеханаў у студзені 1880 г. вымушаны быў эміграваць за мяжу, дзе ўзмоцнена вывучаў марксісцкую літаратуру, знаёміўся з заходнееўрапейскім рабочым рухам і ўстанавіў асабістую сувязь з Ф. Энгельсам, да якога адносіўся з найглыбейшай павагай, як да свайго настаўніка.

Пад уплывам ідэй марксізма, рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Еўропе і першых выступленняў рабочага класа ў Расіі Г. В. Плеханаў парывае з народніцтвам і становіцца выдатным прапагандыстам марксізма. У 1882 г. ён пераклаў на рускую мову «Маніфест Комуністычнай партыі» К. Маркса і Ф. Энгельса, а праз год — у 1883 г., разам з іншымі былымі членамі арганізацыі «Чорны перадел», стварыў у Жэневе першую рускую марксісцкую групу «Вызваленне працы», якая паставіла перад сабой задачу распаўсюджвання марксізма і сацыял-дэмакратычнага руху ў Расіі.

Але для паспяховага вырашэння гэтай задачы неабходна было даць марксісцкую крытыку памылковых народніцкіх поглядаў, якія з'яўляліся галоўнай ідэяй перашкодай на шляху распаўсюджвання марксізма і сацыял-дэмакратычнага руху ў Расіі. Упершыню гэта і было зроблена Г. В. Плеханавым, які, наносячы трапныя ўдары народніцтву, разам з тым разгарнуў бліскучую абарону марксізма.

З 1883 па 1903 год Г. В. Плеханаў выступаў як рэвалюцый-

ны марксіст. За гэты перыяд ён напісаў рад выдатных работ супроць народнікаў, «эканамістаў», супроць рэвізіяністаў марксізма. Такія яго работы, як «Соцыялізм і палітычная барацьба», «Нашы рознагалосці», «Да пытання аб развіцці маністычнага погляду на гісторыю», расчысцілі глебу для перамогі марксізма ў Расіі.

На аснове аналізу эканамічных адносін парэформеннай Расіі Г. В. Плеханаў ускрыў усю шкоднасць і безгрунтоўнасць тэорыі народнікаў аб пераходзе Расіі да сацыялізма праз сялянскую абшчыну, аб некапіталістычным шляху яе развіцця. Пытанне аб тым, быць ці не быць капіталізму ў Расіі, пісаў ён, ужо вырашана самім ходам эканамічнага развіцця краіны, і таму народніцкая тэорыя «рускай самабытнасці» становіцца сінонімам застою і рэакцыі.

Разам з тым Плеханаў паказаў, што вызваленне рабочага класа ёсць справа самога рабочага класа, а не групы змоўшчыкаў, і што рэвалюцыйны рух у Расіі павінен прывесці да злучэння сацыялізма з палітычнай барацьбой. Кіруючыся марксісцкай тэорыяй, ён, упершыню ў гісторыі рускага вызваленчага руху, пачаў распрацоўку тэорыі рускай сацыял-дэмакратыі. Галоўнымі задачамі рускіх рэвалюцыянераў Плеханаў лічыў стварэнне сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі ў Расіі і заваяванне палітычнай свабоды.

У канцы XIX стагоддзя Плеханаў напісаў вялікую колькасць тэарэтычных і філасофскіх работ, накіраваных супроць філасофскага рэвізіянізма і скажэння марксісцкага вучэння, супроць апартунізма ў міжнародным рабочым руху.

Аднак ужо ў ранніх работах Плеханава змяшчаліся і памылковыя палажэнні. Ён недацэнываў сілы і значэння дэ-

макратычнага руху сялянства ў рэвалюцыі, не разумеў таго, што толькі ў саюзе з сялянствам пролетарыят атрымае перамогу над царызмам. Плеханаў лічыў, што не сялянства, а ліберальная буржуазія павінна быць галоўным саюзнікам пролетарыату ў рэвалюцыі. Гэтыя памылкі былі зародкам яго меншавіцкіх поглядаў у далейшым.

На II з'ездзе РСДРП Плеханаў выступаў яшчэ разам з В. І. Леніным, хоць і праяўляў ваганні па некаторых пытаннях, але пасля з'езду пайшоў на прымірэнне з апартуністамі, стаў лідэрам меншавізма, здрадзіў марксізму і прадаў інта-

рэсы пролетарыята. З канца 1903 г. Плеханаў павёў упартую барацьбу супроць большэвізма, супроць В. І. Леніна.

Пасля лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі 1917 г. Плеханаў вярнуўся ў Расію і, застаючыся на меншавіцкіх пазіцыях, з'яўляўся рашучым прыхільнікам Часовага буржуазнага ўрада. Да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ён аднёсся адмоўна, але ад актыўнай барацьбы супроць савецкай улады адмовіўся.

Г. В. Плеханаў памёр 30 мая 1918 года ў Фінляндыі; пахаваны ў Ленінградзе на Воўкавых

могілках, побач з магілай В. Г. Белінскага.

В. І. Ленін высока цаніў работы Плеханава, напісаныя ў перыяд 1883—1903 гг., і асабліва яго філасофскія творы... «... Дарэчы мне здаецца заўважыць для маладых членаў партыі,— пісаў у 1921 г. В. І. Ленін,— што нельга стаць свядомым, сапраўдным камуністам без таго, каб вывучаць — іменна вывучаць — усё, напісанае Плеханавым па філасофіі, бо гэта лепшае ва ўсёй міжнароднай літаратуры марксізма».

Савецкі народ высока шануе памяць Плеханава, выдатнага рускага мысліцеля,

буйнага тэарэтыка марксізма, які пакінуў патомству вялікую колькасць выдатных па глыбіні думкі і бліскучых па форме выкладання тэарэтычных твораў. Крытыкуючы тэарэтычныя і практычныя памылкі Плеханава-меншавіка, савецкі народ цэніць Плеханава-марксіста. Лепшыя яго творы вывучаюцца мільёнамі савецкіх людзей. Ва многіх гарадах нашай краіны Плеханаву пабудаваны помнікі, яго імем названы многія вуліцы і вышэйшыя навучальныя ўстановы.

В. СКОРАБАГАТЫ,
кандыдат гістарычных навук.

В. Г. КАРАЛЕНКА

(Да 35-годдзя з дня смерці)

Владзімір Галактыёнавіч Караленка — выдатны рускі пісьменнік, творчасць якога адлюстравала жыццё шырокіх народных колаў канца XIX стагоддзя да падзей Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

В. І. Ленін назваў Караленку «прагрэсіўным пісьменнікам». Ленінская газета «Рабочая правда» пісала аб ім: «Такія людзі, як Караленка, рэдкія і каштоўныя».

У сваім высокародным служэнні народу пісьменнік заўсёды імкнуўся ўмешвацца ў жыццё. Такімі былі яго выступленні ў якасці добраахвотнага адваката на судовым працэсе ў абарону нявінных сялян-удмуртаў з сяла Мусетан, абвінавачаных у забойстве, і смелае выступленне супроць урадавага тэрору ў сяле Сарочынцы, і пратэст супроць пакарання смерцю рабочых, сялян, рэвалюцыянераў-прафесіяналаў у перыяд рэакцыі пасля паражэння рэвалюцыі 1905 г. і інш.

В. Г. Караленка нарадзіўся 15 (27) ліпеня 1853 г. у г. Жытоміры, у сям'і чыноўніка, які служыў у павятовым судзе. Яшчэ ў дзяцінстве будучага пісьменніка прыцягваюць расказы простых людзей, прыгонных сялян аб мінулым украінскага народа, аб смелай барацьбе іх з туркамі, аб казацкай вольніцы. Ён атрымлівае сярэдняю адукацыю ў Жытомірскай, а затым у Ровенскай гімназіях, дзе панаваў тады, паводле яго слоў, «цёмны казённы рэжым».

Велізарны ўплыў на фармаванне светапогляду маладога Караленкі аказалі творы пісьменнікаў рэвалюцыянераў-дэмакратаў 60-х гадоў: Чэрны-

шэўскага, Дабралюбава, Салтыкоза-Шчэдрына, Некрасава і Шэўчэнкі.

Перш чым стаць пісьменнікам, Караленка прайшоў суровую школу жыцця. Пасля заканчэння гімназіі ён паступае ў 1874 г. у Пецербургскі тэхналагічны інстытут, але не можа працягваць вучэнне з-за адсутнасці матэрыяльных сродкаў. Нядоўга прыйшлося яму навукацца і ў Петроўскай акадэміі ў Маскве (цяпер Маскоўская сельскагаспадарчая акадэмія імя Тіміразева). Але будучы студэнтам, Караленка адчувае ўплыў ідэй рэвалюцыйнага народніцтва, збліжаецца з рэвалюцыйнай моладзю. Ён рыхтуецца да дзейнасці прапагандыста сярод сялян, нават вывучае шавецкае рамяство, каб пазней мець сродкі для існавання і менш выклікаць падозрэнняў у паліцыі.

За ўдзел у студэнцкіх «непарадках», рэвалюцыйным пратэсце супроць самавольства ўлад, Караленка быў выключаны з акадэміі ў сакавіку 1879 года, а затым арыштаваны. З гэтага моманту пачынаюцца для яго гады ссылак. Вяцкая губерня, Усходняя Сібір, Якуцкая вобласць — кожны раз царскі ўрад выбіраў усё больш аддаленыя месцы. У Якуцкую вобласць Владзімір Галактыёнавіч быў высланы за адмаўленне падпісаць прысягу Аляксандру III.

Вярнуўшыся з ссылак, ён пасяляецца ў Ніжнім Ноўгарадзе, дзе знаходзіцца пад наглядом паліцыі. Але цяжкія выпрабаванні не маглі зламаць гэтага стойкага чалавека. У ссылцы ён робіцца пісьменнікам, тут знаходзіць галоўныя тэмы для сваёй творчасці, збліжаючыся з жыццём народа. (Першае апавяданне «Эпізоды з жыцця

шукальніка» было напісана яшчэ да арышту, у 1879 г.).

У агульнай камеры перасильнай турмы Караленка піша апавяданне «Цудоўная». Нягледзячы на забарону пісаць, яму ўдаецца схваць рукапіс і перадаць яго «на волю».

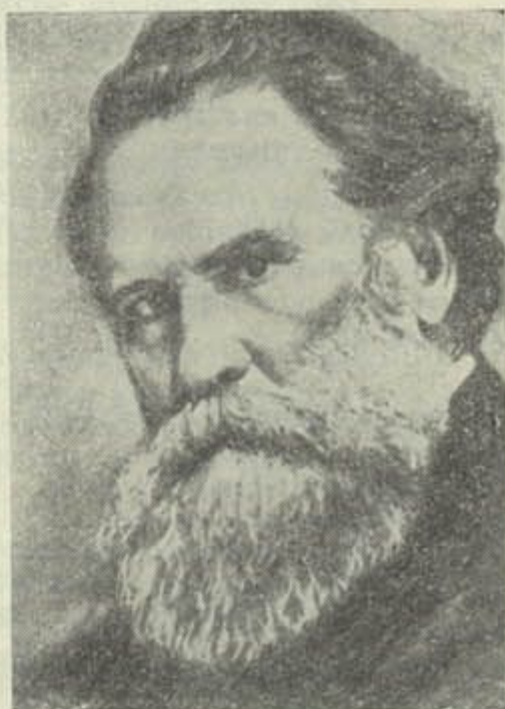
На працягу ўсяго творчага шляху звяртаецца Караленка да ўражанняў ссыльных год. Ён расказвае аб тым, што ў людзей самага цяжкага лёсу ніколі не засынае палымнае імкненне да свабоды і лепшага жыцця, пратэст супроць прыгнятальнікаў. Аб гэтым заяўляюць героі твораў «Яшка», «Дзіўная», «Сакалінец», «Гасударавы ямшчыкі», «Марусіна заімка» і інш.

Супроць сацыяльнай няпраўды паўстае якуцкі селянін Макар у адным з лепшых апавяданняў Караленкі «Сон Макара» (1885). Аб высокародным гневе, які накопліваўся ў сэрцы прыгнечанага селяніна супроць пана-гвалтаўніка, гаворыць паэтычная палеская легенда «Лес шуміць» (1886). У апавяданні «Рака іграе» (1891) Караленка гаворыць аб таленавітасці рускага селяніна і здольнасці яго на подзвіг.

Збліжэнне з народам дапамагае пераадолець асабістае гора героя апавесці «Сляпы музыкант» (1886).

Вельмі цікава апавесць «Без языка» (1895), у якой аўтар расказвае аб сваіх уражаннях ад паездкі ў Амерыку. У лёсе украінскага селяніна-бедняка Матвея Лазанскага, які эміграваў у Амерыку, даецца тыповое абагульненне лёсу многіх шукальнікаў шчасця за акіянам. Жорсткае расчараванне чакае ў Амерыцы героя апавесці. З велізарнай выкрывальнай сілай гаворыць Караленка аб беспрацоўі, бязлітаснай уладзе грошай, аб праджнасці буржуазнага друку.

З вялікай любоўю, спачуваннем і павагай гаворыць Караленка ў сваіх творах аб жанчыне. Запамінаецца вобраз кволай, але стойкай дзяўчы-

В. Г. Караленка.

ны-рэвалюцыянеркі з апавядання «Дзіўная», і любячай маці, і самаадданай Эвеліны, нявесты, а затым жонкі адважнага музыканта з аднайменнага апавядання, і энергічнай працаўніцы Марусі, якая прагнула шчасця працаваць на зямлі і здолела ва ўмовах ссылак апрацаваць сваімі рукамі кавалачак цаліны («Марусіна заімка»).

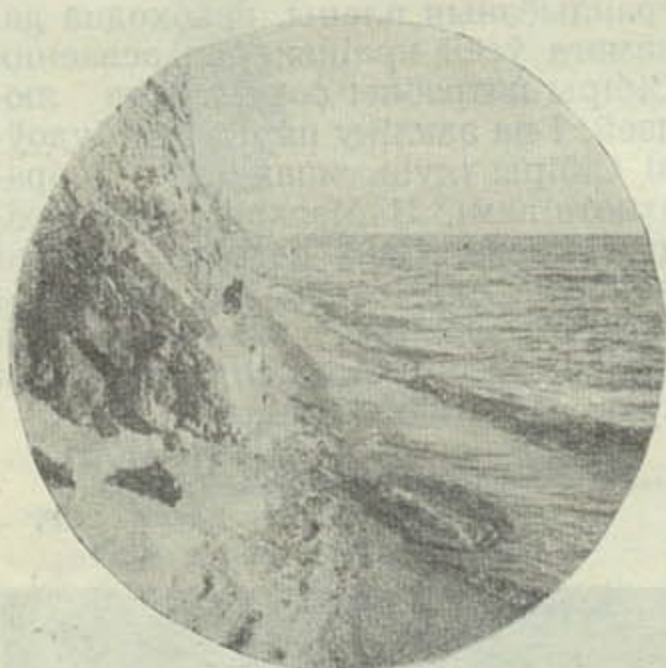
Караленка памёр 25-га снежня 1921 г. у г. Палтаве. Да канца жыцця ён заставаўся актыўным грамадскім дзеячом. У трывожныя дні грамадзянскай вайны, будучы ўжо цяжка хворым, пісьменнік працягвае працаваць над сваім буйнейшым аўтабіяграфічным творам «Гісторыя майго сучасніка» і выконвае адказнае даручэнне савецкага ўрада, узначальваючы грамадскую арганізацыю, якая дапамагала галодным дзецям, прысланым на Украіну.

Творы Караленкі любяць савецкія чытачы. Яны перакладзены амаль на ўсе мовы Савецкага Саюза і на многія мовы свету.

З. МЕЛКІХ,
кандыдат філалагічных навук.

КРАЙ КАЗАЧНЫХ БАГАЦЯЎ

ДА УСТАНАЎЛЕННЯ савецкай улады Сібір заставалася слаба даследаванай, вельмі рэдка населенай, захалуснай ускраінай Расіі. З Сібіры вывозілася толькі золата, пушніна ды слівачнае масла. Велізарныя запасы вугалю, жалезнай руды і каляровых металаў ляжалі някранутыя, не выкарыстоўвалася энергія рэк, бяскрайнія лясы згнівалі на корані, знішчаліся пажарамі.

Байкал.

Ды і немагчыма было асвойваць гэты край, па сутнасці адрэзаны ад Еўрапейскай часткі Расіі. Транссібірская чыгуначная магістраль была закончана толькі ў пачатку XX стагоддзя. Але і гэтая дарога, якая адыграла вялікую ролю ў развіцці краю, прайшла па поўднёвай частцы Сібіры. На поўначы-ж не было літаральна ніякіх дарог.

Росквіт Сібіры пачаўся пасля перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. За гады савецкай улады значэнне Сібіры настолькі вырасла, што цэнтр эканамічнага жыцця Савецкага Саюза пачынае перамяшчацца на

ЧЫЦІНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ. Добрых паказчыкаў у развіцці авечкагадоўлі дабіліся калгаснікі сельгасарцелі «Камунізм» Магайтуйскага раёна Агінскай Бурат-Мангольскай нацыянальнай акругі. У мінулым годзе на кожныя 100 гектараў сельгаспадарчых угоддзяў было атрымана па 169 кілограмаў воўны, а ў гэтым годзе настрыг воўны павялічыўся да 201 кілограма. На здымку: атары тонкарунных авечак калгаса «Камунізм» на выпасе.

Фото В. Байдакова

ўсход. Асабліва прыкметна гэта будзе ў канцы шостага пяцігодкі.

Сібір — край казачных багаццяў. Яе рэкі тояць у сабе больш 80 прац. гідраэнергэсурсаў СССР, 90 прац. каляровых і рэдкіх металаў, 75 прац. вугалю, 60 прац. жалезнай руды, 80 прац. лесу; край багаты пушнінай, рыбай і марскім зверам. Урадлівыя землі Сібіры могуць даць у шмат разоў больш збожжа, гародніны, лёну, чым даюць зараз.

Рознастайна прырода гэтага вялізнага краю. Па берагах Поўночнага Ледавітага акіяна — суровыя тундры. Далей на поўдзень — велізарныя прасторы сібірскай тайгі, а на самым поўдні прасцёрліся стэпы.

У Сібіры ўсё велізарнае. Сама яе плошча займае 12 млн. км², г. зн. больш палавіны тэрыторыі СССР! Па плошчы Сібір перавышае такія велізарныя дзяржавы, як Кітай, ЗША, Канада.

Некаторыя лічаць, што клімат Сібіры выключна цяжкі для чалавека. Гэта няправільна. Па-першае, розныя яе часткі вельмі адметны па клімату: адна справа ўзбярэжжа Ледавітага акіяна і другая — гарачыя стэпы поўдня Заходняй Сібіры; па-другое, нават моцныя саракаградусныя маразы пераносяцца лёгка, бо надвор'е зімой звычайна бязветранае. Лета-ж ва многіх частках Сібіры (нават у цэнтральнай Якуціі) вельмі гарачае, так што добра паспявае пшаніца.

Па тэрыторыі Сібіры працякаюць буйнейшыя рэкі Савецкага Саюза. Зараз найбольшую ўва-

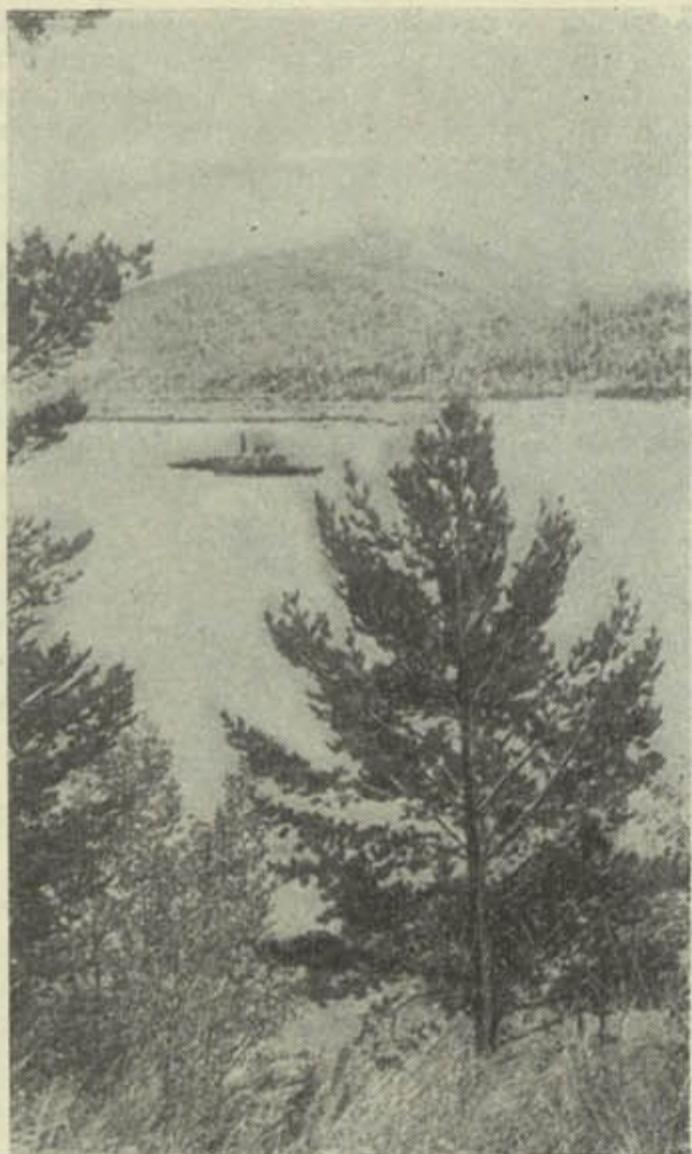
гу прыкоўвае да сябе прыток Енісея — Ангара.

Ангара выцякае з возера Байкал. Яна даўжэй Поўночнай Дзвіны, Пячоры і крыху карацей Дона. Кожную секунду з Байкала выцякае 1800 кубаметраў вады. Нават у сваім вытоку Ангара ў 34 разы больш Масквы-ракі. Рака многаводная і парожыстая. Запасы гідраэнергіі здзіўляючыя: яны перавышаюць гідрарэсурсы ўсіх рэк Францыі, Швецыі, Італіі, Даніі, Фінляндыі, Бельгіі і Галандыі, разам узятых.

На Ангары намечана пабудаваць цэлы каскад гідраэлектрастанцый; адна з іх — Іркуцкая — амаль закончана, другая — Брацкая — пачала будавацца. Брацкая ГЭС будзе самай магутнай у свеце; яна будзе даваць у год столькі-ж электраэнергіі, колькі дадуць разам Куйбышэўская і Сталінградская. Кошт будаўніцтва Брацкай ГЭС будзе ўдвая меншы, чым абодвух волжскіх гігантаў. Яе плаціна ўзнімецца на 100 метраў, г. зн. на вышыню больш чым 20-павярховага дома. У 1960 г. яна дасць краіне першы ток.

Ангарскія ГЭС сэканомяць не менш 50 млн. тон вугалю. А гэта немалая лічба. Для таго, каб здабыць, перавезці і выкарыстаць такую колькасць вугалю, спатрэбілася-б больш... 500 тыс. рабочых! Для абслугоўвання-ж усіх ГЭС Ангары дастаткова ўсяго толькі каля тысячы чалавек.

Байкал — адно з найвялікшых азёр свету. Вады ў ім больш, чым у Балтыйскім моры. Гэтае самае глыбокае возера зямнога шара мае надзіва празрыстую ваду: праз

Енісей у сярэднім цячэнні.

яе відаць глыбіню амаль на 40 метраў.

Багаты жывёльны свет Сібіры. У тайзе жывуць мядзведзі, рысі, расамахі, ваўкі; шмат капытных: ласі, поўначныя алені, маралы, казулі. З пушных звяроў на ўвесь свет славяцца собаль і вавёрка. Гарнастай, пясец, лісіца, андатра, каланок, норка — багацейшыя запасы каштоўнай пушніны! На рэках і азёрах шмат водаплаваючай дзічыны, у лясках — глухары, цецерукі, рабчыкі.

У царскай Расіі Сібір была тыповай калоніяй. Велізарныя залежы карысных выкапняў, грандыёзныя гідраэнергетычныя рэсурсы, лес — усё гэта амаль зусім не распрацоўвалася.

За гады савецкай улады становішча змянілася карэнным чынам. Яшчэ ў гады першых пяцігодак у Сібіры была створана новая вугальна-металургічная база краіны, пабудаваны буйныя машынабудаўнічыя заводы, прадпрыемствы хімічнай прамысловасці, харчовай індустрыі. Новасібірск, Барнаул, Омск, Іркуцк і многія іншыя гарады ператварыліся ў вялікія прамысловыя цэнтры. Створана тэкстыльная і трыкатажная прамысловасць, заснаваная на перапрацоўцы бавоўны, якая прывозіцца з Сярэдняй Азіі па Турксіб — чыгунцы, таксама пабудаванай у гады савецкай улады. Бурна развіваецца лясная прамысловасць.

Далёка на поўначы, за палярным кругам, узнік цэлы прамысловы раён вакол Нарыльска. Раён На-

рыльска — Дудзінкі, звязаны з Поўднёвай Сібір'ю Енісеем, а з іншымі часткамі СССР і з заgrаніцай — Поўночным марскім шляхам, дае медзь, нікель, кобальт, плаціну, золата, срэбра. Больш таго, у гэтым раёне цяпер не толькі здабываюць каляровыя і рэдкія металы. Там узніклі і заводы па іх перапрацоўцы. Ад Нарыльска да Дудзінкі (порт на Енісеі) працягнулася самая поўначная чыгунка свету.

Зусім нядаўна адбылася важная падзея: у Савецкім Саюзе знойдзены багатыя месцанараджэнні алмазаў, і знойдзены яны — у Сібіры.

Але не толькі карыснымі выкапнямі і лесам, пушнінай і прамысловай прадукцыяй славяцца Сібір. У нашы дні гэты край стаў адной з жытніц Савецкага Саюза. У Заходняй Сібіры, у Алтайскім краі размешчаны велізарныя масівы пшаніцы. Рад раёнаў Усходняй Сібіры таксама спрыяльны для сельскай гаспадаркі. Гэта — Мінусінская і Тувінская катлавіны, сярэдняе цячэнне ракі Лены і стэпы Забайкалля. Зараз у Сібіры асвойваюцца вялікія плошчы ўрадлівейшых цалінных зямель.

Сярод тэхнічных культур найбольшае значэнне маюць лён, сланечнік і цукровыя буракі.

Значнае месца ў гаспадарцы Сібіры належыць жывёлагадоўлі. Край багаты лугамі, пашамі, сенажацямі. Сібір яшчэ да рэвалюцыі пачала вывозіць масла; зараз вываз мяса, масла, скуры павялічваецца з кожным годам. У тундрах поўначы развіта аленегадоўля; тундра з'яўляецца найвялікшай пашай для поўначных аленяў.

На велізарных прасторах Сібіры роля транспарту асабліва вя-

лікая. Транссібірская магістраль праходзіць праз усю Сібір.

На бяскрайніх прасторах Сібіры вялікая роля авіяцыі. Еўрапейская частка Саюза звязана з многімі гарадамі Сібіры рэгулярна дзеючымі авіялініямі; курсіруюць самалёты і на ўнутраных сібірскіх лініях.

Зусім новым для Сібіры відам сувязі з'яўляюцца нафтаправоды. Новы нафтаправод праходзіць з Туймазы (Башкірская АССР) да Омска. У шостай пяцігодцы будзе пабудавана яшчэ некалькі нафтаправодаў з Башкірыі ў Сібір.

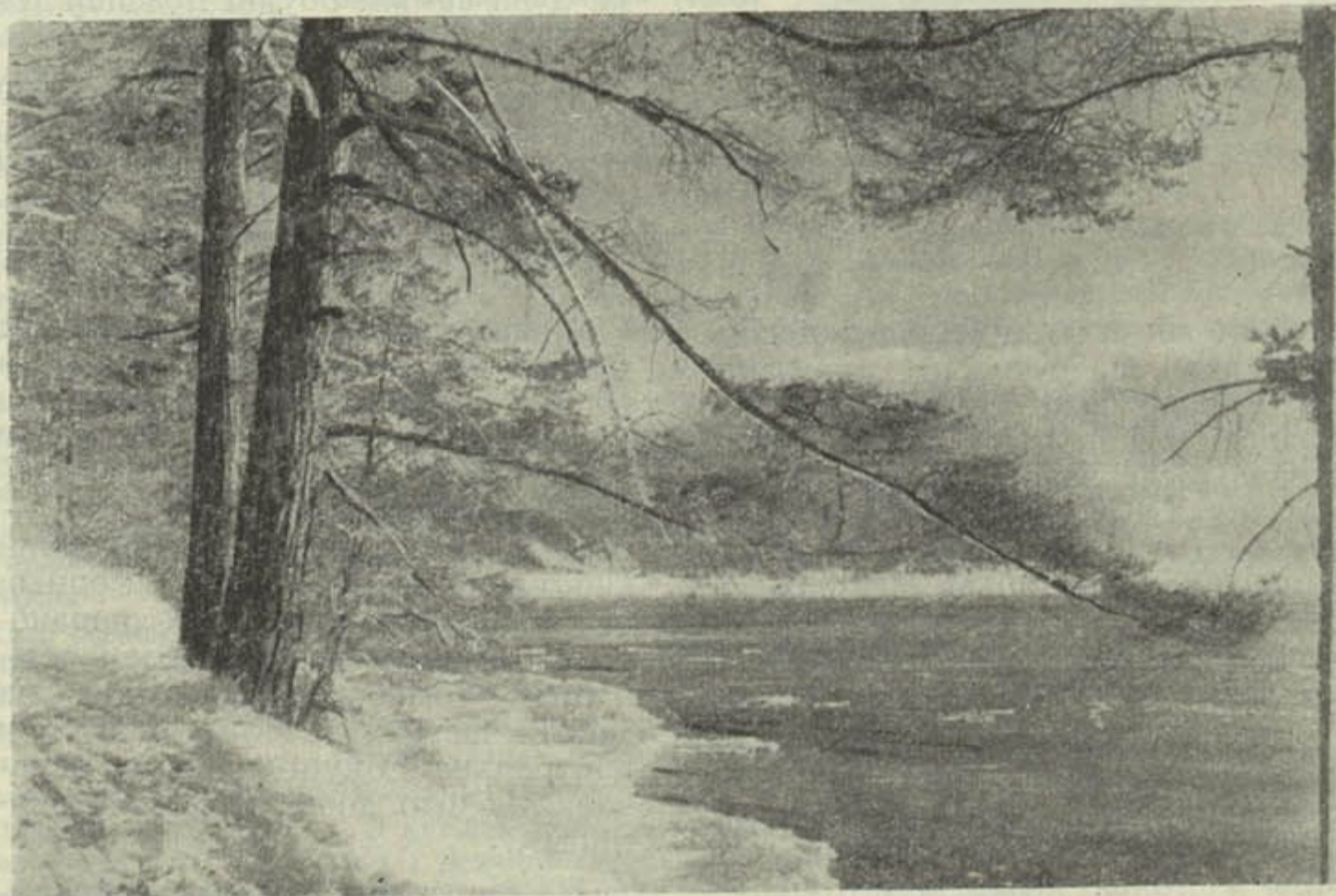
Культурная рэвалюцыя змяніла аблічча Сібіры. Былі створаны універсітэты і навукова-даследчыя інстытуты, тэатры і клубы, узнікла велізарная сетка школ, бібліятэк, бальніц, дзіцячых садоў; у Сібіры з'явіліся тэлефон, радыё, электрычнасць. Выміраючыя пры царызме малыя народы Сібіры адраджаліся да новага жыцця.

Нягледзячы на вялікія поспехі ў развіцці Сібіры, асваенне яе па сутнасці яшчэ толькі пачынаецца. Сібір — краіна будучыні. І нездарма яе асваенне будзе адной з самых асноўных задач бліжэйшых пяцігодак.

Для таго, каб выканаць гэтыя грандыёзныя планы, неабходна дапамога ўсёй краіны; для асваення Сібіры патрэбны сотні тысяч людзей. І па закліку партыі на будоўлі Сібіры ідуць эшалоны з добраахвотнікамі. З Масквы, Ленінграда, Мінска, Баку едзе не толькі моладзь, але і пажылыя людзі з багатым вопытам, якія жадаюць аддаць свае сілы для асваення краю казачных багаццяў.

І. ШЫШКІН,

правадзейны член Геаграфічнага таварыства Саюза ССР.

Ангара.

М. МУРАВЕЙКА

МАМА, ПАЧЫТАЙ!

Мал. Ю. Пучынскага

Не хочацца ў хату

У снезе шапка, паліто,
Сняжок за шыяй і ў валёнках,
Але у хату нізашто
Не пабяжыць Алёнка.

Там можна бегаць у насках
І грэць на печы плечы,
Але-ж не можна на каньках
Пакоўзацца па печы.

Вось які дзед Мароз

Клён высокі, расахаты
Сыпле іней на кусты.
І сыноч гаворыць:

— Тата,

Дзед Мароз вышэй, чым ты.

Каб малы быў ростам ён,
Не ўбраў-бы ў срэбра клён!

Ішоў певень у госці...

Цераз мост дубовы новы
Крочыў певень у дуброву.
Ён ішоў у госці к буслу,
Нёс дарунак — хлеба лусту.

Да сярэдзіны дайшоў,
Стаў і шпорамі: шчоўк! шчоўк!
— Кукарэку, кукарэчку!
Я магу зваліцца ў рэчку,

Пада мной угнуўся мост,
Не па мне гэты памост.
Павярнуўся і пад кустам
Сам расправіўся ён з лустай.

Дзе знайшоў свісток?

Канаплянік дзюбай: — Ціў!..
Шпак таксама дзюбай: — Фіў!..
А Сярожка
Прама ў ложку
Губы трубочкай зрабіў.

І паліўся свіст па хаце
Аж прыбегла з сенцаў маці,
А ў сястрычкі
Невялічкай
Перасталі вочы спаці.

Пераблытаў шпак матыў,
Канаплянік — як застыў.
Толькі мама ля парога
Пазірае нешта строга.

Мама кажа: — Дзе, сыноч,
Ты знайшоў такі свісток!

З НОВАЙ ЭНЕРГІЯЙ

МНЕ 57 год. У школе я працую 37 год, аднак на пенсію ісці не збіраюся. Адчуваю, што яшчэ хопіць энергіі для высокароднай працы.

Я працавала ў Лепельскай базавай школе. Калі-ж у нашым горадзе адкрылася школа-інтэрнат, я з ахвотай прыняла прапанову працаваць у ёй.

Мы з любоўю падрыхтавалі сваю школу да заняткаў, пастараліся як мага ўтульней абсталяваць пакоі, каб дзеці адчувалі сябе як дома.

Мой другі клас укамплектаваўся вучнямі з розных школ, з розных раёнаў, з рознай падрыхтоўкай. Многія не засвоілі праграмынага матэрыялу папярэдняга класа, не мелі навыкаў вуснага лічэння. Каб зацікавіць дзяцей, я кожны ўрок праводзіла наглядна.

На прыкладах лепшых людзей краіны выходзіла любоў да працы, вучобы, да сваёй Радзімы.

Новы год у мяне і маіх выхаванцаў будзе годам замацавання ўжо дасягнутага, годам далейшай напружанай працы.

Л. ЛАЗАРЭВІЧ.

Настаўніца Лепельскай школы-інтэрната Лідзія Ільінічна Лазарэвіч сярод вучняў.

Фото І. Замыцкага.

ПАРАДЫ БАЦЬКАМ

Размова з Марфай Ягораўнай і яе дачкой Кацяй

АДНОЙЧЫ — гэта было ў вёсцы, недалёка ад раённага цэнтру Нова-Дугіна Смаленскай вобласці — я спыніўся ў хаце ў сваіх даўніх знаёмых. Гутарка неяк адразу зайшла пра дзяцей.

Гаспадыня дома сказала мне даверліва:

— Хоць-бы ты параіў мне штосьці. Мая Кацярына зусім ад рук адбіваецца.

— А што такое? — спытаў я.

— Лынды б'е. Дзевяць класаў скончыла. У дзесяты не пайшла. І вось ужо два гады, як уладзіцца нікуды не можа.

— Ды што вы, Марфа Ягораўна, — запярэчыў я тады гаспадыні, — дзяўчыну з такой адукацыяй куды хочаш возьмуць. І ў МТС і на маслазавод. На жывёлагадоўчай ферме ў вас не вельмі добра справы ідуць... Там асабліва людзі патрэбны.

Марфа Ягораўна, прыжмурыўшыся, глянула на мяне, потым сказала:

— Гэта ты кім-жа ёй, сябра дарагі, на ферму ісці параіш? Дзяржаўныя ўжо зусім даглядчыцай жывёлы? Або, можа, гной на тачкі грузіць, і гэта з дзевяцікласнай адукацыяй!.. Ты ўсё-ж як гэта сказаў — не падумаўшы ці для смеху?

Размова не адбылася.

У абед з'явілася Каця. Тая самая старэйшая дачка Марфы Ягораўны, аб якой ішла гутарка. Убегшы, яна кінула на лаўку светлы пыльнік, падышла да люстра, паправіла свае локаны, потым, заўважыўшы мяне, кінула між іншым:

— Добры дзень! — і, звярнуўшыся да маці, сказала:

— Мама... Час не ранні, а ты ўсё яшчэ з абедом корпаешся.

Марфа Ягораўна пакорна адказала:

— Зараз, дачушка, зараз... Бацьку трэба было-б пачакаць. Відаць, зноў на конным затрымаўся.

— Няхай своечасова прыходзіць, — сказала Каця рашуча і цвёрда. — Я есці хачу!

Тут Марфа Ягораўна пачала спехам здымаць са стала цырату і накрываць яго абрусам. Потым яна адчыніла шафу, дзе стаяла пасуда, і ўзялася расставляць талеркі.

Гледзячы на ўсё гэта, я не вытрымаў і, звярнуўшыся да гаспадыні, прапанаваў:

— Дай я табе, Марфа Ягораўна, дапамагу...

— Ды што вы, ды што вы, — спыніла мяне Каця. — Яна сама справіцца.

Тым часам я падышоў да пасуднай шафы і, як умеў, дапамог гаспадыні. Бачачы, што гэтага недастаткова, каб крагнуць сумленне Каці, я падышоў да рускай печы. Адкрыў заслонку і, рызыкуючы абярнуць гаршчок з капустай, дастаў яго вілкамі, затым пачаў шукаць, чым-бы прыхапіць гарачы гаршчок.

Я быў упэўнены, што Каця ўстане з лаўкі і зробіць астатняе сама. Не. Бессаромная дзяўчына, не зыходзячы з лаўкі, крыкнула мне:

— Відаць, вы і ў акулярх дрэнна бачыце. Вось-жа вісіць палаценка на вушаку. Ім і прыхапіце...

Урок таксама не дайшоў. Яўна не дайшоў.

Пачаўся абед. Падаспеў кацін бацька. Прышла і малодшая сястра Каці. Марфа Ягораўна ўзялася разліваць па талерках капусту. Першую налітую ёю талерку яна падала Каці. Я ўсміхнуўся. Каця гэта заўважыла і паставіла паданую ёй талерку перада мной.

— Якая ты ў нас, маці, нявыхаваная. Ён-жа гасць, — сказала яна, кінуўшы на мяне. — Яму першаму трэба.

Маці наліла другую талерку і падала яе не бацьку — главе сям'і, а той-жа

Каці. Тады я ўзяў сваю талерку і пераставіў яе гаспадару.

Каця пачырванела. Ледзь-ледзь. І, як мне здалася, не ад сораму, а ад таго, што яе выкрылі ў той самай нявыхаванасці, у якой яна вінаваціла маці.

Не доўгі, але сытны вясковы абед хутка скончыўся. Бацька Каці заспяшаўся, папрасіў прабачэння перада мной і пабег на конны двор. Там перакрывалі дах.

Каця пайшла за драўляную перагародку. Яе малодшая сястра год трынаццаці-чатырнаццаці выпыхнула з-за стала, крыкнўшы ў акно:

— Я зараз, дзяўчаткі... Без мяне не пачынайце гульні.

На стала засталася нямытая пасуда, і Марфа Ягораўна занялася ёю.

Неўзабаве Каця зласліва загаварыла з маці:

— Табе, маці, можна давяраць толькі анучы мыць. Уся кофта ў плямах! Парыла напэўна яе. Цяміць трэба.

Праз некалькі хвілін Каця з'явілася пераадзетай.

— Куды вы сабраліся, Каценька? — спытаў я.

— Не кіснуць-жа ў хаце. Яшчэ выходзіць пачнеце асабістым прыкладам. Падлогу ўздумаеце месці, а то і — мыць. З вас хопіць. Толькі я ўжо даволі выхаваная, — сказала Каця адыходзячы, кідаючы на мяне позірк, поўны крыўды.

Марфа Ягораўна сказала:

— Ну вось, бачыў, якая яна. На што ты — маскоўскі чалавек, а зрабіць нічога не мог. Характар у яе такі. Не па душы ёй работа.

— Чаму-ж, Марфа Ягораўна, не па душы ёй работа?

— Такая нарадзілася...

— Вы мяркуеце?.. А можа быць не сама па сабе яна такая? Магчыма, у гэтым нехта другі вінаваты?

— Ды як быццам няма тут каму і вінаватым быць. Вось хіба што школа? Дык таксама быццам не. Там загадвалі і прывучалі да розных работ. Пра бацьку таксама не магу нічога такога сказаць. Папярэджваў-жа яе: «Не расці, Кацька, беларучкай. Дрэнна табе з няўмелымі

рукамі будзе». А яна не слухала і вырасла такой.

— А што ў вас робіць па дому Марфуша?— так называлі малодшую дачку Марфы Ягораўны.

Марфа Ягораўна насцеражылася.

— Як што? Канікулы-ж у яе. З пяцёркамі перайшла. Ну і таго... гэтага... лета-ж кароткае.

— А вы, Марфа Ягораўна, не лічыце магчымым папрасіць яе вымыць пасуду, прыбраць у доме, дапамагчы ў чым-небудзь вам?

— Лічу... Чаму не лічу... Толькі шкада мне яе.

— Шкада? Чаму-ж шкада?

— Дачка-ж, і да таго-ж яна ў мяне складненькая, акуртненькая... Як такую дзяўчынку карову даіць або мыць прымусіш? Ды і не ўмее яна гэтага...

— Як гэта не ўмее? Яна, чатырнаццацігадовая дзяўчына з працоўнай калгаснай сям'і, не ўмее даіць карову?

— Мала што з працоўнай... Каццы

якая баіцца паверх белай кофтакі надзець халат работніцы маслазавода.

Каця не хоча, а магчыма і не можа зразумець, што праз год, праз два яна магла-б стаць незаменным работнікам... Жывёлаводам або масларобам... Быць паважаным чалавекам і нарэшце...— гэтага таксама нельга забываць— зайздроснай нявестай. Жыццё-ж— гэта жыццё.

Я вырашыў адзіна адзіна пагутарыць з Кацяй. Начыстую. З усёй шчырасцю. І размова адбылася. Я запрасіў яе паехаць са мной на машыне і паказаць мне дарогу на азерца, багатае шчупакамі.

Яна з радасцю згадзілася. Ёй было прыемна праехацца праз знаёмыя вёскі, седзячы ў машыне на прэрднім месцы, і, так сказаць, паказаць сябе ў новым святле.

Язда на машыне выклікала ў яе некаторую прыхільнасць да мяне, асабліва калі я даў добрую хуткасць па роўнай палёвай дарожцы.

— Не цягне.

— Ну, як-жа так?— цярпліва дапытваўся я.— Адно не цягне, другое не вабіць, так нямаведама да чаго можна дайсці. Іншых гэтае-ж самае і вабіць і цягне. Паглядзіце на вашых аднагодак. Многія з іх ужо праславілі сябе працай. Хіба вы не маглі зрабіць тое-ж!

Каця маўчала. У вачах яе стаялі слёзы. І раптам я нечакана для сябе ўбачыў глыбока няшчаснага чалавека. Чалавека, чужога не толькі ў сваім родным калгасе, але і ў вялікім жыцці краіны. Каця аказалася лішнім чалавекам, што жыве, як расліна. Няхай сабе расліна, вельмі прыгожая знешне, але ўсё-ж з пустазелля на вялікім працоўным полі.

Наўрад ці хто з нас, шкадуючы Кацю, захоча абяліць яе. Але наўрад ці знойдзецца такі чалавек, які скажа, што толькі адна яна вінавата ў тым, што ў яе душы не зацяпліўся агеньчык любові, павагі да галоўнай і адзінай крыніцы жыцця і чалавечых радасцей— да працы.

Яе прыбралі ў прыгожыя сукенкі, абутлі ў добрыя туфлікі, паклапаціліся аб лісіным футры, якое ляжыць у яе куфэрку. Ёй пашылі самае моднае паліто. На яе пасцелі беласнежныя навалочки і карункавае пакрывала. Бацькі Каці паклапаціліся аб усім, апрача яе рук і яе душы. Яе душа пустая, а рукі— няўмелыя.

У яе душу не закладзена стваральная патрэба— патрэба вытвараць, рабіць, працаваць. Яе рукі страшэнна тупыя да ўсякай работы. Яна не можа нават адрэзаць правільна і тонкую лустачку іншымі заробленага хлеба.

У яе няма павагі да рэчаў. Яна не ведае, што яны народжаны і здабыты працай.

Марфа Ягораўна! Вам, як маці, хацелася лепшага для сваёй дачкі. Але хіба лепшае гэта— бяздзейнасць? Хіба такім чынам выходзіла вас ваша маці?

Хіба граматы і медаль, якімі вы ўзнагароджаны, атрыманы вамі за бяздзейнасць у калгасе? Хіба вашага мужа выбралі членам праўлення калгаса не за яго працу?

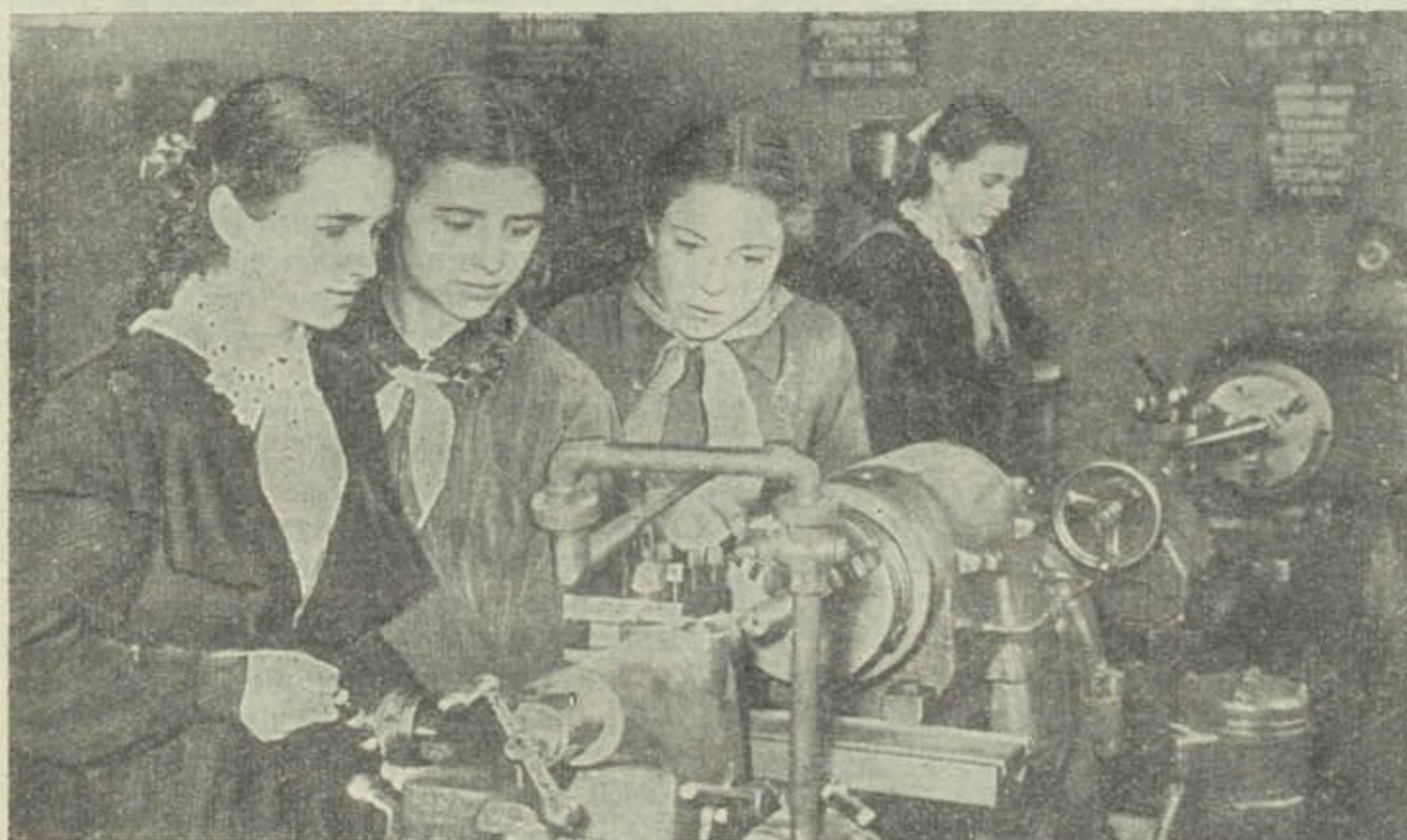
Няўжо вы не ведалі, што такімі-ж працаўнікамі трэба выходзіць і сваіх дзяцей? Памятаеце, вы мне казалі: «Хоцьбы ты параіў мне штосьці. Кацярына зусім ад рук адбіваецца».

Не яна адбіваецца ад рук, а вы адбілі яе рукі ад усякай работы. Вы прабачце мяне на шчырым слове, Марфа Ягораўна, але толькі ваша Каця для вас не была чалавекам, якога трэба было падрыхтаваць для вялікага працоўнага жыцця. Яна была для вас нечым накштат жывой лялькі, у якую вы гулялі, прыбіраючы яе, песцячы, аберагаючы ад асновы-асноў жыцця, ад працоўнай дзейнасці.

А Каця магла стаць цудоўным работнікам, шчаслівым чалавекам. І яна, магчыма, яшчэ стане ім, калі здолее перагледзець свае адносіны да працы і вымесці са сваёй душы ўсё смецце, якое накоплівалася ў яе з самага ранняга дзяцінства.

Шчасце вашай Каці залежыць толькі ад яе. І яго ніхто і ніколі, нават маці, не можа паднесці на талерцы і падаць ёй. Толькі сам чалавек, які ўдзельнічае ў грамадска-карыснай працы, куды сабе шчасце. Іншых шляхоў і спосабаў стаць шчаслівым чалавекам у нашай краіне няма.

(Пераклад з рускай мовы).

У 11 сярэдняй школе імя А. П. Чэхава (Мінск) добра пастаўлена політэхнічнае навучанне. Практычныя работы праводзяцца ў добра абсталяваных сталярнай, слясарнай і механічнай майстэрнях. На здымку: вучаніцы восьмага класа Іра Лаўрыненка, Ліля Дубік, Ганна Астапенкава і Света Усцінава за работай у механічнай майстэрні.

дваццаты, а яна таксама каровы не даіла, у гародзе не палола, капусты не варыла...

Цяпер для мяне стала зусім ясна, што светлы чалавек і любячая маці Марфа Ягораўна, шкадуючы спачатку старэйшую, а цяпер малодшую дачку, выхавала іх, можа быць і не жадаючы таго, у пагардзе да працы. Аберагаючы іх ад работы, дазваляючы ім бяздзейнічаць, яна выгадала беларучкай адну дачку, гадуе такой-жа і другую.

Яе велізарная матчына любоў і жалё бязлітасна ператварыліся ў няшчасце для сям'і. Каця вырасла прыгнатыльнай сваіх бацькоў і, скажам прама,— дармаедам. Як можна інакш назваць дарослую дзяўчыну, якая не працуе каля двух год і жыве за кошт бацькоў?

І няма нічога дзіўнага ў тым, што, ахаваная ад каровы дома, Каця не хоча ісці на жывёлагадоўчую ферму. Марфа Ягораўна, лічачы непрыстойным для яе догляд за сваёй каровай, зганьбіла ў яе вачах працу жывёлавода наогул.

Каця згодна пайсці на маслазавод, але толькі «выпісваць квітанцыі». А гэтае месца занята другой, такой-жа Кацяй,

Прыехаўшы да азярка, мы разгаварыліся. Не адразу. Пачалі з калгаснай рыбагадоўлі. Перайшлі на цяплічную гаспадарку, закранулі птушнік, не забылі і садоўніцтва. Але нішто не кранула Кацю. Быццам гутарка ішла не аб яе родным калгасе, дзе яна вырасла, дзе паспяхова працуюць яе бацькі і таварышы, а аб чымсьці вельмі далёкім і пабочным. Нават больш таго— непрыемным для яе.

Я маляўніча рысаваў ёй цяплічную і парніковую справу, дзе вясна надыходзіць у студзені. Вакол снягі і маразы, а ў цяпліцах пачынаецца цвіццё.

— Капусная гэта справа,— з сумам сказала Каця.— Не вабіць мяне туды.

— А куды-ж вас вабіць, Каця?— спытаў я.— Магчыма, сажалкавая гаспадарка? Хіба не цікава, не прывабна з тысяч малькоў вырасціць для роднага калгаса тоны рыбы? Рыбагадоўля— захапляючая галіна, Каця. Гэта галіна знаходак і адкрыццяў. Што-ж вы маўчыце, Каця, хіба гэта няпраўда?

— Можна быць і праўда, ды не для мяне.

— Чаму-ж не для вас?

Беражыце дзяцей ад захворвання ангінай

Р. РЫСКІНД, кандыдат медыцынскіх навук

Раней ангіна разглядалася як мясцовае захворванне. Цяпер дакладна ўстаноўлена, што ангіна — гэта агульнае інфекцыйнае захворванне, у працэс якога ўцягваецца ўвесь арганізм. Часцей за ўсё на ангіну хварэюць дзеці, падлеткі, хоць могуць хварэць і дарослыя.

Прычынай ангіны з'яўляюцца мікробы, як тыя, што знаходзяцца ў горле, так і тыя, што трапляюць з навакольнага асяроддзя, дзе яны заўсёды знаходзяцца ў вялікай колькасці.

Ангіна пачынаецца раптоўна з болю або непрыемных адчуванняў у горле (асабліва пры глытанні), з аднаго або двух бакоў. Часам з-за моцнай балючасці глытанне робіцца амаль немагчымым; робіцца цяжкім і дыханне. Пры гэтым тэмпература павышаецца да 38—39 градусаў і вышэй, развіваецца агульная слабасць, з'яўляецца галаўны боль.

Нярэдка ангіны ўзнікаюць пры вострых інфекцыйных хваробах — дыфтэрыі, шкарлятыне, адры, тулярэміі і іншых, а таксама пры захворванні кроватворнага апарата. Гэта — паўторныя ангіны. З іх ліку асабліва небяспечна ангіна пры дыфтэрыі.

Пярвічныя ангіны могуць быць выкліканы стрэптакамі, стафілакамі і іншымі мікробамі, якія перадаюцца пры кашлі, чханні ад хворага да здаровага, часам праз забрудненыя прадметы, і непасрэдна паражваюць міндаліны.

Грып рэзка зніжае супраціўляльнасць арганізма і ўзмацняе ўспрымальнасць яго да ўсіх хва-

роб, у тым ліку і да ангіны. Важна своечасова адрозніваць пярвічныя ангіны ад паўторных. Вялікае значэнне мае ранняе распазнаванне хваробы. Няўважлівыя адносіны да змен, якія пачынаюцца ў горле, могуць прывесці да таго, што своечасова не будуць прыняты неабходныя меры для барацьбы з такімі цяжкімі захворваннямі, як дыфтэрыя і шкарлятына.

Запозненае лячэнне, нават калі гутарка ідзе не аб днях, а аб гадзінах, значна пагаршае цяжэнне хваробы. Таму пры з'яўленні ў дзіцяці пачатковых сімптомаў хваробы адразу ж трэба звяртацца да ўрача. У гэты час ахоўныя сілы арганізма яшчэ мала пацярпелі, і лячэнне бывае найбольш паспяховым. Своечасовае лячэнне дазваляе таксама папярэдзіць захворванне сярод навакольных. Хворыя павінны быць ізаляваны. Асаблівае значэнне мае своечасовая ізаляцыя для дзяцей, таму што яны найбольш успрымальны да інфекцыйных захворванняў.

Любая скарга дзіцяці на боль у горле, на цяжкое глытанне, узмоцненае слінавыдзяленне ўказвае на магчымасць ангіны. У гэтым выпадку неабходна дзіця пакласці ў пасцель, змераць у яго тэмпературу і выклікаць урача на дом. Калі хворае дзіця нельга змясціць у асобны пакой, то частку пакоя, дзе яно ляжыць, трэба адгарадзіць шырмай або прасціной. Той, хто даглядае дзіця, павінен старанна мыць рукі мылам пасля кожнага наведвання хворага, абыходжання з прадметамі догляду за ім.

Вялікім аўтарытэтам карыстаецца ў Бабруйскай гарадской дзіцячай бальніцы ўрач Вікторыя Чаранкевіч. На здымку: Вікторыя Чаранкевіч за аглядам Валерыя Карбанова.

Фото П. Нікіціна.

Да прыходу ўрача, асабліва ў месцах, аддаленых ад урачэбных участкаў, рэкамендуецца хвораму пакласці саграваючы кампрэс на абсяг шыйных лімфатычных вузлоў або змазаць іх падагрэтым камфорным маслам і зрабіць з ваты павязку, часцей даваць цёплае піццё (чай, малако, кофе, морс), захоўваць пасцельны рэжым. Ежа хворага павінна быць багатай вітамінамі (лімон, чорныя парэчкі, шыпоўнік, морква і іншая гародніна і фрукты), вадкай або кашкападобнай, каб не выклікаць раздражненне запаленай слізістай абалонкі. Пасля агляду дзіцяці ўрачом трэба старанна выконваць усе яго ўказанні.

Ніколі не трэба лячыць хворага самім. Гэта небяспечна. Памылковае лячэнне можа прывесці да ўскладненняў. Нават такія моцныя сродкі, як антыбіётыкі, сульфамідныя прэпараты і процідыфтэрыяная сываратка, пры позня пачаткам лячэння могуць не аказаць лячэбнага дзеяння.

Калі ўрач знайшоў магчымым не змяшчаць хворае дзіця ў бальніцу, то яму важна забяспечыць правільны рэжым, а таксама ўважлівы і клопатлівы догляд дома. Памяшканне, дзе знаходзіцца хворае дзіця, некалькі раз у дзень праветрываецца, але так, каб струмень свежага паветра не быў накіраваны непасрэдна на хворага.

Хворы на ангіну павінен карыстацца асобнай пасудай і бялізнай, а таксама пры патрэбе і плявальных, на дно якой наліваецца дэзінфікуючы раствор. Прадметы, якія былі ў хворага, старанна кіпяціць да 30—40 хвілін.

Скуру дзіцяці рэкамендуецца праціраць разведзеным вадой спіртам, воцатам або адэкалонам, таму што пры абціраннях разам з потам выдаляюцца тлушч і ўсякія адкладанні, што дае магчымасць скуры зноў выводзіць шкодныя рэчывы.

Прафілактыка пры захворванні ангінай мае выключна важнае значэнне. Папярэджальныя меры заключаюцца ў правільным рэжыме дня, рэгулярным харчаванні, занятках спортам, захаванні асабістай гігіены, доглядзе за поласцю рота, лячэнні хранічнага запалення паднябенных міндалін, сапсаваных зубоў і запаленняў прыдаткавых поласцей носа. Да мер папярэджання адносяцца таксама водныя працэдуры, абціранні, гімнастыка і іншыя віды загартоўвання, якія праводзяцца ў адпаведнасці з парадамі ўрача і пад яго наглядом. Асабліва важна займацца прафілактыкай ангіны ў дзяцей, хворых на рэўматызм. Дзеці, якія праводзяць шмат часу на паветры, хварэюць радзей і лягчэй, бо ў іх больш высокая супраціўляльнасць і больш моцная нервовая сістэма.

РЫБА ПАД МАРЫНАДАМ

Прыгатаваць пад марынадам можна любую рыбу — асятрыну, судака, шчупака, навагу, корушку і інш. Буйную рыбу (напрыклад, судака, асятрыну) трэба нарэзаць кавалкамі, дробную (корушку, навагу і інш.) пакінуць цэлай. Падрыхтаваную рыбу пасаліць, пасыпаць перцам, абкачаць у муцэ, падсмажыць на алеі, астудзіць і заліць марынадам. Для марынаду ачысціць і вымыць 2—3 морквы, 1 пятрушку, 2—3 цыбуліны, нарэзаць іх тонкімі скрылёчкамі або саломкай, скласці ў каструлю, дадаць 3—4 лыжкі алею і злёгка падсмажыць (на працягу 10—15 хвілін). Затым дадаць у каструлю шклянку таматнага пюрэ і прыправы — лаўровы ліст, перац, 3—5 шт. гваздзікі, кавалачак карыцы, накрыць і тушыць 15—20 хвілін. Пасля гэтага ўліць у каструлю $\frac{1}{2}$ шклянкі нямоцнага воцату, 1—1 $\frac{1}{2}$ шклянкі бульёну або вады, пракіпяціць, заправіць соллю, цукрам і астудзіць.

Падаваць рыбу пад марынадам трэба ў салатніку або ў глыбокім блюдзе.

ГУСЬ АБО КАЧКА, СМАЖАНЫЯ, З ЯБЛЫКАМІ

Падрыхтаваную гусь нафаршыраваць яблыкамі, ачышчанымі ад сарцавіны і нарэзанымі долькамі. Адтуліну ў брушку зашыць ніткай. У такім выглядзе гусь пакласці спінкай на патэльнію, дадаць $\frac{1}{2}$ шклянкі вады і паставіць у духоўку смажыцца. У час, калі гусь смажыцца, неабходна некалькі раз паліваць яе тлушчам і сокам, якія вытапіліся. Смажыць гусь трэба 1 $\frac{1}{2}$ —3 гадзіны.

З гатовай гусі выцягнуць ніткі, дастаць лыжкай яблыкі, пакласці іх на блюда, гусь рассячы і пакласці на яблыкі.

1 000 000 000
пудоў збожжа
далі краіне
цалінныя і абложныя
землі Казахстана

1. $B=LI$

2. i

3. $1,2=E,3$

4. $V=10, B=LI$

5. $H=2$

6. $M=2$

Разгадайце рэбус на адну з прыказак і галаваломку.
Каму належаць словы галаваломкі?
Склаў Е. Хатэнка

В	А	Д	А	Х	Е	Л	А	В	С	С	Р	Ш	І	В
Е	А	Ч	Л	А	Л	Д	А	Б	В	А	У	С	Н	О
І	А	Ц	А	Д	Б	Я	Г	Н	А	М	Б	А	А	
Д	А	О	Ч	Й	З	Ш	Л	Ы	П	Ё	Л	Б	М	Р
Р	А	Ш	Ш	А	А	Х	П	Л	Ц	З	У	Р	Я	Ы

Такім-жа спосабам рыхтуюць і качку з яблыкамі.

На адну гусь — 1—1 $\frac{1}{2}$ кг антонавак, 2 ст. лыжкі масла; на 1 качку — 750 г яблык.

КЕКС ВАНІЛЬНЫ

Развесці дрожджы ў цёплым малаце, дадаць соль і, усыпаўшы муку, замясіць крутое цеста, скачаць яго ў шар, верх надрэзаць па радыусу, апусціць цеста ў каструлю з цёплай вадой (2—2 $\frac{1}{2}$ л), накрыць і паставіць у цёплае месца, каб падыйшло. Асобна яйка сцерці

дабля з цукрам і ванілінам, дадаць размякчанае масла і ўсё разам расцерці да пышнасці. Калі цеста павялічыцца ў аб'ёме, прыкладна, удвая, дастаць яго з вады шумоўкай і перакласці ў другую пасуду, вымесіць, потым дадаць яйкі, сцёртыя з цукрам і маслам, зноў вымесіць так, каб цеста стала гладкім і адставала ад пасуды, дадаць разыны і, пры жаданні, ачышчаныя рубленыя арэхі або міндаль. Цеста перакласці ў форму (да $\frac{1}{2}$ яе вышыні), накрыць сурвэткай і паставіць у цёплае мес-

ца. Як толькі цеста падыецца і запоўніць форму, прыкладна, на $\frac{3}{4}$ яе вышыні, паставіць кекс для выпечкі ў духоўку на 30—50 хвілін.

Гатовы кекс дастаць з формы, абсыпаць цукровай пудрай і пакласці на блюда з папяровай сурвэткай.

На 2 шклянкі мукі — $\frac{1}{2}$ шклянкі малака, 30 г. дрожджаў, $\frac{1}{2}$ шклянкі цукру, 100 г слівачнага масла або маргарыну, 2 яйкі, 50 г. разынак, 50 г арэхаў або міндалю ачышчанага, $\frac{1}{4}$ чайнай лыжкі солі, $\frac{1}{4}$ парашку ваніліну.

Моды

Сарафан з грубашэрснай тканіны для работы. Талія сцягнута шырокім скураным поясам са спражкай. Выраз каўняра прамавугольны. На шырокай, сабранай спадніцы настрочаны вялікія зручныя кішэні, аформленыя клапанамі. Да гэтага сарафана падыйдуць розныя блузкі. Рэкамендуюцца размеры: 44—52.

Сукенка тыпу сарафана, для работы. Знізу надзяваецца трыкатажны джэмпэр або блузка, аздобленая на каўняры і манжэтах дробнымі складачкамі-зашчыпамі, якія імітуюць трыкатаж. Верх сарафана прышпільваецца спераду да грудкі на металічныя спражкі. Такая-ж спражка прышыта да вузкага пояса. Рэкамендуюцца размеры: 44—50.

Сукенка на кожны дзень са штапельнага палатна. Ліф з цэльнакроенымі рукавамі. Каўнер і манжэты з піке. Расклёшаная спадніца закладзена мяккімі сустрэчнымі складкамі.

Сукенка-касцюм з шарсцянай тканіны. Жакет прылягаючы. Рукавы цэльнакроеныя з полачкамі і спінкай жакета. На полачках падрэзы, у якія ўшыты цёмны кант, які заканчваецца бантам. Бакавыя і ніжнія часткі полачак выкраены разам. Спінка са швом пасярэдзіне. Спадніца з адзінаццаці кліноў.

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 01384

Журнал «Работница и крестьянка» на белорусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 4-ХІІ-56 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 3-17-51.

Друкарня імя Сталіна, Мінск.

Цана 1 р. 80 к. Далатак — выкрайка. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 100 000 экз. Зак. 815.

Толькі з табою

Толькі зта-бо ю мне хо-чац-ца быць, толькі зта-бо-ю радасць і го-ра

шчасце дзя-ліць толькі зта-бо-ю кожнай часі найтабе я ля-чу каб быць та-бе

бо-ю толькі кта-бе пры-хі-ліц-ца ха-чу сэр-цам ду-шо-ю

Толькі з табою мне хочацца быць,
Толькі з табою.
Радасць і гора, і шчасце дзяліць
Толькі з табою.

Кожнай часінай к табе я лячу,
Каб быць з табою,
Толькі к табе прыхіліцца хачу
Сэрцам, душою.

Выйсці у поле, дзе нівы шумяць
Ранняя парою,
Першую зорку на небе спаткаць
Толькі з табою.

Гэтак не страшны цяжкія пуці
Будуць з табою,
Гэтак ісці неразлучна ў жыцці
Толькі з табою.

B0000000 198 1239

Ул. ЛЯПЕШКІН.

Бярозка

Дзе заінелыя за вёскай
Махаюць крылы ветрака,
На голлях белы снег бярозка
Трымае, быццам на руках.

А навокал снягі ў полі,
Як дзюны, гурбы намялі,
І скачуць між бярозы голляў
Чырвонафутрыя гілі.

Бяроза тую жджэ часіну,
Каб у шумлівую вясну
Пад ногі снег халодны скінуць
І гнуткім станам зварухнуць.